

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, 112 och 143 1 § i vallagen och 10 § i lagen om medborgarinitiativ

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och lagen om medborgarinitiativ ändras.

Ändringarna av lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen ökar öppenheten och transparensen i val- och partifinansieringen och förtydligar och preciserar den nuvarande regleringen.

I vallagen föreslås en ändring genom vilken partiernas obligatoriska medlemsomröstning vid riksdagsval slopas samt en ändring av teknisk natur.

Enligt förslaget ändras lagen om medborgarinitiativ så att ett europeiskt medborgarinitiativ kan stödjas av en finsk medborgare som har fyllt 16 år.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Val- och partifinansiering	4
2.2 Vallagen	6
2.3 Åldersgränsen för att understödja ett europeiskt medborgarinitiativ	6
3 Målsättning	7
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	8
4.1 Förslag som gäller val- och partifinansiering.....	8
4.1.1 Tidpunkten för valfinansieringen	8
4.1.2 Kampanjkonto	8
4.1.3 Offentliggörande av långivarnas namn	9
4.1.4 Valfinansiering som överskrider kampanjkostnaderna	10
4.1.5 Jämförelseuppgifter av dem som gett ett bidrag till kampanjen och av dem som gett tjänster eller produkter till kampanjen, utvidgande av skyldigheten till att också gälla efterhandsredovisning samt utvidgande av möjligheten till vite.....	10
4.1.6 Statens revisionsverks rätt att få uppgifter, handlingar, material och handräckning	12
4.1.7 Partilagens förteckning över sådant som inte anses vara bidrag	12
4.1.8 Aktuell redovisning av lån som tagits upp	13
4.1.9 Möjlighet att överföra statsunderstöd.....	13
4.1.10 Behov av ändringar i fråga om bokslutshandlingar	14
4.2 Ändringar i vallagen.....	15
4.3 Förslag som gäller lagen om medborgarinitiativ.....	15
4.4 De huvudsakliga konsekvenserna	16
4.4.1 Ekonomiska konsekvenser	16
4.4.2 Samhälleliga konsekvenser	16
5 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	16
6 Remissvar	17
7 Specialmotivering.....	18
7.1 Lagen om kandidaters valfinansiering	18
7.2 Partilagen	21
7.3 Vallagen	23
7.4 Lagen om medborgarinitiativ	24
8 Ikraftträdande.....	24
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	24
LAGFÖRSLAG	27
1. Lag om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering	27
2. Lag om ändring av partilagen	30
3. Lag om ändring av 112 och 143 l § i vallagen.....	34
4. Lag om ändring av 10 § i lagen om medborgarinitiativ	35
BILAGOR.....	36
PARALLELLTEXTER	36
1. Lag om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering	36

2. Lag om ändring av partilagen	42
3. Lag om ändring av 112 och 143 1 § i vallagen.....	48
4. Lag om ändring av 10 § i lagen om medborgarinitiativ	50

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

I en parlamentarisk valarbetsgrupp (OM034:00/2019) tillsatt av justitieministeriet utreddes behoven av ändringar i val- och partilagstiftningen och utarbetades riktlinjer för ändringarna. Valarbetsgruppen (ordförande partisekreterare Antton Rönnholm) arbetade från mars 2020 till utgången av 2021.

Regeringspropositionen har beretts vid justitieministeriets avdelning för demokrati och offentlig rätt våren 2022 utifrån riktlinjerna i valarbetsgruppens slutrapport (<https://julkaisut.valtion-euvosto.fi/handle/10024/163824>) som överlämnades den 9 februari 2022.

Ändringarna i lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen har beretts i samarbete med statens revisionsverk.

Yttranden om utkastet till proposition begärdes av 47 remissinstanser, och dessutom kunde vem som helst lämna ett yttrande i tjänsten utlåtande.fi. Sammanlagt 15 yttranden lämnades. En av dem som lämnade ett yttrande var en medborgare. Remissbehandlingen pågick 27.6–22.8.2022. Begäran om yttrande, de yttranden som lämnats och ett sammandrag av dem finns tillgängliga på webbtjänsten utlåtande.fi.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://vm.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskoden OM003:00/2022.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Val- och partifinansiering

Översikt

I lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009, nedan valfinansieringslagen) och i partilagen (10/1969) föreskrivs det om finansiering av politisk verksamhet och tillsynen över finansieringen. Syftet med lagstiftningen är att öka öppenheten kring valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar och att begränsa en ökning av kostnaderna för kandidaternas valkampanjer. Målet är också att garantera tillräckliga resurser för det politiska systemets funktion. Regleringen främjar demokratin och stärker förtroendet för demokratin.

Tillsynen över val- och partifinansieringen sköts av statens revisionsverk. Bestämmelser om revisionsverkets tillsynsuppgifter finns i huvudsak i 10–12 § i lagen om kandidaters valfinansiering och i 9 e och 9 f § i partilagen. Revisionsverket lämnar separat för varje val en berättelse till riksdagen om tillsynsuppgifterna enligt lagen om kandidaters valfinansiering samt en årlig berättelse om uppgifterna när det gäller tillsynen över partifinansieringen. De senaste berättelserna är berättelsen om tillsynen över valfinansieringen vid välfärdsområdesvalet 2022 (B 23/2022 rd) och berättelsen om tillsynen över partifinansieringen 2021 (B 5/2022 rd). Berättelserna behandlas i riksdagens revisionsutskott, som utarbetar betänkanden om dem.

I ljuset av statens revisionsverks berättelser och revisionsutskottets betänkanden kan det allmänt konstateras att tillsynen över val- och partifinansieringen för närvarande fungerar rätt bra och att målen om öppenhet och transparens i fråga om val- och partifinansieringen också uppnås

ganska väl. Revisionsutskottet har dock i sina betänkanden fäst uppmärksamhet vid vissa detaljer som behöver preciseras. Det gäller till exempel de så kallade kandidatavgifternas roll i val- och partifinansieringen. Också i den offentliga debatten har man tidvis framfört åsikter om att val- och partifinansieringens öppenhet och transparens bör vidareutvecklas.

Statens revisionsverk har också självständigt lagt fram förslag till utveckling av sitt tillsynsarbete så att tillsynen ska vara effektiv och att lagstiftningens mål om en öppen och transparent val- och partifinansiering kan nås så väl som möjligt. Ett exempel på detta är förslaget om att varje kandidat vid statliga val ska öppna ett kampanjkonto.

Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering och den parlamentariska valarbetsgruppen

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering (den 10 december 2019) konstateras det följande om val- och partifinansieringen:

- En parlamentarisk arbetsgrupp ska tillsättas för att utreda behoven att utveckla partilagen, valfinansieringslagen och vallagen samt för att vid behov se över annan lagstiftning som gäller politisk verksamhet.

- Bestämmelser och förfaranden om redovisningen av val- och partifinansieringen ska utvecklas för att se till att redovisningarna ger en korrekt bild av sådan utomstående finansiering som eventuellt innebär bindningar.

- Parti- och valfinansieringens öppenhet och transparens ska ökas genom att stärka Statens revisionsverks rätt att övervaka kandidaternas redovisningar av valfinansieringen och att få uppgifter från tredje parter för detta ändamål.

- Det ska utredas hur väljarnas möjligheter att redan före valet få preliminära uppgifter om valfinansieringen kan ökas, hur upprättandet av kampanjkonton kan underlättas och hur det lagstadgade taket för donationer kan effektiviseras.

Justitieministeriet tillsatte den 20 februari 2020 en parlamentarisk valarbetsgrupp för att genomföra skrivningarna i regeringsprogrammet. Arbetsgruppen arbetade fram till utgången av 2021 och lämnade sitt betänkande till justitieministeriet den 9 februari 2022.

I sitt betänkande föreslog valarbetsgruppen flera ändringar i bestämmelserna om val- och partifinansieringen. Arbetsgruppens förslag till ändringar var att förtydliga lagen när det gäller den finansiering som överstiger kostnaderna för valkampanjen, stärka tillsynsfullmakterna i anslutning till de efterhandsredovisningar som statens revisionsverk gör och ge statens revisionsverk möjlighet att i större utsträckning än för närvarande förena sitt tillsynsarbete med vite.

Statens revisionsverk ska också ges en mer omfattande rätt än för närvarande att få uppgifter, handlingar, material och handräckning. Arbetsgruppen ansåg det dessutom nödvändigt att utreda revisionsverkets rätt att få jämförelseuppgifter av dem som gett bidrag till kampanjen och av dem som levererat tjänster och produkter och att utreda möjligheten att förena begäran om jämförelseuppgifter med vite. Arbetsgruppen föreslog också att ibruktagandet av kampanjkonton vid riksdagsval, europaparlamentsval och presidentval utreds och i anslutning till detta att det säkerställs att alla kandidater också i praktiken har möjlighet att öppna ett kampanjkonto. Arbetsgruppen föreslog dessutom att namnet på den som har gett en valkampanj ett lån på 1 500 euro (800 euro vid kommunalval) eller mer ska offentliggöras.

Valarbetsgruppen föreslog också att förteckningen i partilagen över ärenden som inte betraktas som bidrag ska preciseras på det sätt som riksdagens revisionsutskott föreslår, så att kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda och riksdagsledamotsavgifter inte ska betraktas som bidrag till partiet. Dessutom understödde arbetsgruppen tanken att man till förteckningen i partilagen över sådant som inte betraktas som bidrag till partiet också skulle föga sedvanliga prestationer som grundar sig på EU-institutionernas och andra motsvarande internationella organisationers budget, såsom ersättningar för resekostnader.

2.2 Vallagen

Enligt beslutet om tillsättande av en parlamentarisk valarbetsgrupp skulle arbetsgruppen i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering utreda hur bestämmelserna om kandidatuppställning kunde revideras för att på ett mångsidigare sätt än för närvarande möjliggöra olika demokratiska sätt att fatta beslut i enlighet med vad som närmare bestäms i partiets stadgar. I arbetsgruppens diskussion om en reform av praxis för kandidatuppställning lyftes framför allt fram behovet av att göra reglerna om medlemsomröstning flexibla vid riksdagsval och att ge partiernas stadgar större vikt vid uppställningen av kandidater för ett parti. Arbetsgruppen föreslog att vallagen ska ändras så att medlemsomröstningen inte längre ska vara obligatorisk vid riksdagsval.

Majoriteten av arbetsgruppen föreslog att man ska avskaffa obligatorisk medlemsomröstning i samband med kandidatuppställningen vid riksdagsval, men ansåg att medlemmarnas demokratiska inflytande i övrigt ska tryggas i partiets stadgar.

2.3 Åldersgränsen för att understödja ett europeiskt medborgarinitiativ

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marina nämndes också en sänkning av åldersgränsen för undertecknande av medborgarinitiativ och ett europeiskt medborgarinitiativ i syfte att stärka de ungas delaktighet i samhället samt behovet att bedöma utvecklandet av systemet med medborgarinitiativ också till övriga delar.

Den parlamentariska valarbetsgruppen behandlade som en del av sitt uppdrag regeringsprogrammets skrivningar om medborgarinitiativ. I sin slutrapport konstaterade arbetsgruppen att medborgarinitiativet har varit en lyckad demokratisk innovation, men även nya former av initiativ bör utforskas. Arbetsgruppen behandlade frågan för att säkerställa att initiativ inte förfaller i samband med att en ny valperiod börjar och att formaliteter inte hindrar verkställandet av initiativens innehåll. Enligt arbetsgruppen bör frågan granskas i samband med nästa grundlagsreform. Arbetsgruppen drog också upp riktlinjer för att understödja att åldersgränsen för det europeiska medborgarinitiativet för Finlands del sänks till 16 år.

Bestämmelser om medborgarinitiativ på statlig nivå finns i 53 § i grundlagen och i lagen om medborgarinitiativ (12/2012, RP 46/2011 rd). Lagen om medborgarinitiativ har varit i kraft sedan den 1 mars 2012 och den har ändrats genom en lag som trädde i kraft den 1 juni 2019 (lag om ändring av lagen om medborgarinitiativ, 436/2019, RP 251/2018 rd) samt en andra gång genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2020 (1276/2019, RP 57/2019 rd). Bestämmelser om europeiska medborgarinitiativ finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 (nedan *förordning 2019/788*). Dessutom konstateras det i 1 § 2 mom. i lagen om medborgarinitiativ, i form av kompletterande reglering till förordning 2019/788, att bestämmelser om europeiska medborgarinitiativ finns i förordning 2019/788 och i 10 och 15 § i lagen om medborgarinitiativ. I de ovannämnda paragraferna behandlas inte åldersgränsen för ett initiativ eller rätten att underteckna ett initiativ. I Finlands nationella lagstiftning föreskrivs det således

inte för närvarande separat om europeiska medborgarinitiativ och rätten att underteckna ett initiativ, utan åldersgränsen för ett europeiskt medborgarinitiativ i Finland baserar sig på förordning 2019/788.

I artikel 2.1 i kapitel 1 i förordning 2019/788 definieras de grupper som har rätt att stödja ett europeiskt medborgarinitiativ. Enligt artikel 2.1 första stycket ska varje unionsmedborgare som har uppnått rösträttsåldern för val till Europaparlamentet ha rätt att stödja ett initiativ genom att underteckna en stödförklaring i enlighet med denna förordning. I artikel 2.1 andra stycket föreskrivs det också att medlemsstaterna får föreskriva att minimiåldern för rätten att stödja ett initiativ är 16 år, i enlighet med sin nationella lagstiftning. Medlemsstaten ska i sådana fall underätta kommissionen om detta.

Av förarbetena till förordningen framgår det att artikel 2 i kapitel 1 i kommissionens ursprungliga förslag till förordning ger rätt för varje unionsmedborgare som fyllt 16 år att stödja ett europeiskt medborgarinitiativ genom att underteckna det. Kommissionen motiverade den sänkta åldersgränsen med dess positiva inverkan på ungas möjligheter att delta och på medvetenheten om EU. Kommissionen konstaterar att medborgarinitiativet är ett icke-bindande sätt att påverka, och att det kan ses som ett lämpligt sätt att delta också för unga som ännu inte är röstberättigade. I Finland har statsrådet tagit ställning till förslaget i en U-skrivelse (U 57/2017 rd), och dessutom har grundlagsutskottet gett ett utlåtande om förslaget (GrUU 54/2017 rd). Statsrådet och grundlagsutskottet såg inget hinder för att sänka åldersgränsen, även om Finland slutligen prioriterade en deltaganderätt som i första hand är bunden till rösträtten.

Enligt artikel 5 i förordningen ska ett initiativ förberedas och ledas av en grupp av organisatörer som består av minst sju fysiska personer. Vid tidpunkten för registreringen av initiativet ska medlemmarna i gruppen av organisatörer vara unionsmedborgare, ha uppnått rösträttsåldern för val till Europaparlamentet och vara bosatta i minst sju olika medlemsstater. I fråga om åldersgränsen för gruppen av organisatörer är det således inte möjligt att använda motsvarande nationella prövning för att avvika från åldersgränsen för röstningsåldern i Europaparlamentsvalet som i fråga om åldersgränsen för dem som stöder initiativet.

3 Målsättning

Målet för propositionen är att

- 1) öka öppenheten och transparensen när det gäller val- och partifinansieringen genom att precisera den nuvarande lagstiftningen och ge statens revisionsverk större befogenheter att utföra sin tillsynsuppgift,
- 2) göra det smidigare för partierna att ställa upp kandidater vid riksdagsval, genom att slopa den obligatoriska medlemsomröstningen och i partiernas stadgar sörja för en demokratisk kandidatuppställning,
- 3) öka i synnerhet de ungas intresse för det europeiska medborgarinitiativet och på så sätt öka deras delaktighet och möjligheter att delta i samhällelig påverkan.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 Förslag som gäller val- och partifinansiering

4.1.1 Tidpunkten för valfinansieringen

I propositionen föreslås det att valfinansiering ska kunna tas emot till slutet av kampanjperioden för valet i fråga. Valfinansieringen ska därmed vara mottagen två veckor efter valdagen. Finansiering som tas emot efter kampanjperioden kan användas t.ex. som valfinansiering vid följande val.

Statens revisionsverk har i sin egen revisionspraxis ansett det bristfälligt att lagen inte tydligt tar ställning till när valfinansiering kan samlas in. Bidrag som ges efter valet skiljer sig från bidrag som ges före valet genom att man efter valet vet vilka som blev valda. Om syftet med bidraget är osakligt inflytande, kunde det efter valet lätt riktas endast till personer som har ett betydande inflytande.

I 2 § i valfinansieringslagen och i 8 § i partilagen har kampanjperioden begränsats tidsmässigt. Den börjar tidigast sex månader före valdagen och slutar senast två veckor efter valdagen. Där- emot är anskaffningen av valfinansiering inte bunden till några tidsgränser.

I den tidigare motiveringen till lagen (RP 13/2009 rd) konstateras följande i detaljmotiveringen till 2 § i valfinansieringslagen: ”Valfinansiering ska kunna skaffas fram när som helst. I prakti- ken sätter valperioden vissa gränser för valfinansieringen. Med valfinansiering avses i lagför- slaget finansiering av det närmast förestående valet.” Enligt detta resonemang hör den finansie- ring som samlats in efter valdagen redan till valkampanjen för följande val. I 23 § i lagen om penninginsamlingar (863/2019) konstateras det dock tydligt att en valinsamling får anordnas för att täcka kostnaderna för en valkampanj som inleds tidigast sex månader före valdagen och avslutas senast två veckor efter valdagen. Detta tyder på att det är tillåtet att samla in valfinan- siering åtminstone till slutet av kampanjperioden.

I den juridiska litteraturen har det också påpekats att valfinansiering i princip har kunnat samlas in när som helst och att den inte har bundits till tidsfrister. (Tarasti, Kunnallisvaaliehdokkaiden ja puolueyhdistysten vaalirahoitusopas, 2012, s. 64).

Det ligger också i kandidatens intresse att situationen förtydligas så att det fastställs till vilket val det mottagna bidraget riktas.

Enligt valarbetsgruppens riktlinjer är det viktigt att finansiering ska få samlas in också efter valet och mellan valet, i enlighet med de regler som vid respektive tidpunkt tillämpas. Arbets- gruppen föreslog att ordalydelsen i lagen ska förtydligas så att det i lagen uttryckligen konsta- teras att valfinansiering får samlas in till slutet av kampanjperioden.

4.1.2 Kampanjkonto

I propositionen föreslås det att varje kandidat i ett riksdagsval, presidentval och Europaparla- mentsval i princip ska ha ett kampanjkonto.

Statens revisionsverk har framhållit att det särskilt vid presidentval, Europaparlamentsval och riksdagsval också kan ställas formella krav på uppföljningen av kostnaderna för och finansie-

ringen av valkampanjen. Med hjälp av ett separat bankkonto kan kandidaten åtskilja sin valkampanj från sin egen privata ekonomi. Det formella kravet förtydligar också revisionsverkets tillsynsuppgift.

Dessutom vet eventuella bidragsgivare att varje kandidat vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval har ett separat bankkonto till vilket bidrag kan ges. Detta ökar transparensen i finansieringen.

Dessutom blir det lättare för kandidaterna att med hjälp av ett bankkonto fullgöra sin lagstadgade skyldighet att redovisa valfinansieringen.

Skyldigheten att öppna ett konto ska dock endast gälla riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval. I fråga om region- och kommunalval ska den noteringsskyldighet som avses i 8 § 3 mom. i valfinansieringslagen vara tillräcklig. Avsikten är att tröskeln för att ställa upp som kandidat ska vara så låg som möjligt och därför är det inte ändamålsenligt att föreskriva om ett kampanjkonto för välfärdsområdesval och kommunalval. I dessa val finns klart fler kandidater än i andra val (vid kommunalvalet 2021 cirka 36 000 och vid välfärdsområdesvalet 2022 cirka 11 000) och valkampanjerna är i allmänhet relativt små.

Enligt revisionsverket har de flesta redovisningsskyldiga vid statliga val redan hittills haft ett kampanjkonto vid de val som avses i förslaget. Därför leder den nu föreslagna skyldigheten för de flesta inte till betydande extra besvär, men den ökar transparensen i finansieringen och förhållanden för förfarandena.

I sin slutrapport lyfte valarbetsgruppen fram behovet av att utreda införandet av ett särskilt kampanjkonto vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval. I rapporten konstaterades det också att ibruktagandet av kampanjkonton förutsätter att det säkerställs att alla kandidater har möjlighet att öppna ett kampanjkonto och att byråkratin minskar. Till denna del föreslås det i propositionen att det i princip ska vara obligatoriskt för en kandidat i statliga val att öppna ett kampanjkonto, men om ett kreditinstitut, oftast en bank, vägrar öppna ett kampanjkonto för en kandidat, kan kandidaten sköta förvaltningen av sin valfinansiering genom någon annan noteringsmetod. Om banken vägrar öppna ett konto, ska kandidaten förbereda sig på att vid behov lägga fram en utredning om detta för statens revisionsverk.

4.1.3 Offentliggörande av långivarnas namn

I propositionen föreslås det att namnet på den som har gett en valkampanj ett lån på 1 500 euro (800 euro vid kommunalval) eller mer ska offentliggöras. Om långgivaren är ett kreditinstitut räcker det med information om att det är fråga om ett lån som beviljats av ett kreditinstitut.

I 6 § i lagen om kandidaters valfinansiering föreskrivs det om de uppgifter som ska ingå i redovisningen av valfinansieringen. I 1 mom. föreskrivs det om när ett enskilt bidrag och dess givare ska redovisas. Gränsen för offentliggörande är 800 euro vid kommunalval och 1 500 euro vid andra val. Enligt lagen finns det däremot inte någon skyldighet att offentliggöra den som har beviljat ett lån till en valkampanj, även om lånet är betydande.

Eftersom lånet inte är förenat med några begränsningar i fråga om belopp eller givare, kan offentliggörandet av namnet på den som ger bidrag och andra begränsningar kringgåas med hjälp av lånet. Detta har i praktiken gjort det möjligt att dölja betydande finansiärer från offentligheten. I tillsynspraxisen har det åtminstone en gång upptäckts en situation där den redovisningsskyldige senare ändrade sin redovisning så att det fråga om en prestation som ursprungligen

redovisats som bidrag sist och slutligen var fråga om ett lån, varvid bidragsgivaren inte längre var offentlig.

Lånet kan slutligen efterskänkas helt och hållet till och med utan redovisningsskyldighet, om det görs först efter valperiodens slut. Offentliggörandet av namnen på dem som lånat ut pengar till kampanjen, åtminstone när det gäller större summor, ökar valfinansieringens transparens. Samtidigt försvinner också motivet att omvandla bidragen till lån för att dra bort penninggivarens namn från offentligheten. Syftet med anmälningsskyldigheten är att offentliggöra sådana långivare i fråga om vilka det kan tänkas uppkomma bindningar.

I diskussionerna i valarbetsgruppen lyftes behovet av en lagändring fram, eftersom nuvarande praxis gör det möjligt att dölja valfinansieringen i form av ett lån och bidragen kan ändras till lån i efterhand. Ändringen ansågs öka öppenheten. Man ska förhålla sig till lån eller andra bidrag på samma sätt, oberoende av om det kallas lån eller donation. Likaså lyftes skillnaden mellan ett marknadsbaserat lån och ett lån i form av bidrag fram som en betydande fråga, och därför är det ändamålsenligt att vid lagberedningen utreda om långivarna och bidragsgivarna borde ha samma utgångsläge.

Valarbetsgruppen föreslog att gränsen för offentliggörande av lån kunde vara densamma som gränsen för offentliggörande av valbidrag. Lån som beviljats av penninginstitut ska uppges, men i redovisningen behöver det inte preciseras vilken penninginrättning som har beviljat lånet.

4.1.4 Valfinansiering som överskrider kampanjkostnaderna

I propositionen föreslås det att om valfinansieringen överskrider kostnaderna för valkampanjen, ska även överskottet från valfinansieringen redovisas och dessutom ska det uppges om överskottet ska överföras till kandidatens egna medel eller till kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten.

I sin revisionspraxis har statens revisionsverk upplevt det problematiskt att det i lagen inte tydligt konstateras om valfinansieringen kan överskrida kampanjkostnaderna och ansett det vara nödvändigt att förtydliga om den finansiering som överskrider kostnaderna för valkampanjen är valfinansiering och som sådan omfattas av redovisningsskyldigheten.

Valarbetsgruppen föreslog att ordalydelsen i lagen ska förtydligas så att det tydligt framgår att valfinansieringen kan överstiga kampanjkostnaderna och att även bidrag som överstiger kampanjkostnaderna ska uppges i redovisningen för valfinansieringen. Om kostnaderna är mindre än valfinansieringen, kan det överstigande beloppet t.ex. överföras till kandidatens medel eller bli kvar hos stödgruppen eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten.

4.1.5 Jämförelseuppgifter av dem som gett ett bidrag till kampanjen och av dem som gett tjänster eller produkter till kampanjen, utvidgande av skyldigheten till att också gälla efterhandsredovisning samt utvidgande av möjligheten till vite

I propositionen föreslås det att statens revisionsverk ska ha rätt att få jämförelseuppgifter av dem som gett ett bidrag till kampanjen och av dem som levererat tjänster och produkter och dessutom av dem som kunde ha gett ett bidrag eller kunnat ge varor eller tjänster till kampanjen, om en redan erhållen utredning inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser. Statens revisionsverks rätt att trots sekretessbestämmelserna få jämförelseuppgifter grundar sig på verkets egen motiverade bedömning och det ska endast i enskilda fall och när det är nödvändigt för tillsynsuppgiften vara möjligt att få uppgifter. För att få jämförelseuppgifter ska revisionsverket

kunna utsätta vite. Motsvarande skyldighet att lämna jämförelseuppgifter med hjälp av möjlighet till vite ska också gälla efterhandsredovisningar.

I propositionen föreslås det dessutom att möjligheten att förelägga vite utvidgas till att gälla en begäran om tilläggsuppgifter eller begäran om utredning som gäller redovisningen av valfinansieringen. Eftersom det enligt förslaget till lagen också ska fogas en skyldighet att lämna tilläggsuppgifter och utredningar om efterhandsredovisningar ska möjligheten att förelägga vite utvidgas till att gälla också dem.

Skyldigheten att vid behov lämna de utredningar och tilläggsuppgifter som behövs för att säkerställa att redovisningen är korrekt och tillräcklig gäller för närvarande endast kandidaten och inte någon annan. Revisionsverket har således inte rätt att av dem som stöder kandidaten eller t.ex. av mediebolag som sålt reklam för kandidatens kampanj kräva eller få jämförelseuppgifter om de bidragsbelopp eller kampanjkostnader som kandidaten uppgett, även om revisionsverket har anledning att misstänka att kandidatens redovisning inte är riktig. Detta är enligt revisionsverket ett betydande hinder för ett effektivt genomförande av tillsynen. Revisionsverket är nästan helt beroende av de uppgifter som kandidaten lämnat i sådana situationer där det finns skäl att misstänka att kandidatens redovisning av valfinansieringen till väsentliga delar är felaktig eller bristfällig. Detta är en väsentlig begränsning med tanke på tillsynen och tolkningen av resultatet av tillsynen. Om den redovisningsskyldige trots begäran inte lämnar de begärda utredningarna, har revisionsverket inte möjlighet att ålägga den redovisningsskyldige att lämna uppgifterna med stöd av valfinansieringslagen. När revisionsverkets rätt att få uppgifter begränsas till endast en kandidat är det möjligt att till exempel ett enskilt mediebolag utifrån sina egna faktureringsuppgifter har närmare uppgifter om kostnaderna för kandidatens kampanj än tillsynsmyndigheten.

En majoritet inom valarbetsgruppen ansåg det nödvändigt att utreda revisionsverkets rätt att få jämförelseuppgifter av dem som gett bidrag till kampanjen och av dem som levererat tjänster och produkter. Det bör dock noteras att revisionsverkets rätt ska gälla jämförelseuppgifterna i enskilda fall och den ska vara exakt och noggrant avgränsad. Dessutom ska revisionsverket ha möjlighet att förena begäran om jämförelseuppgifter med vite. Arbetsgruppen understödde också att formuleringen om kontroll- och tillsynssekretess i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) förtydligas så att utredningar om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen är absolut sekretessbelagda. Det är ändamålsenligast att genomföra denna ändring i samband med reformen av offentlighetslagen.

Enligt 10 § 3 mom. i valfinansieringslagen får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att komplettera eller korrigera sin redovisning endast om det konstateras att redovisningen på väsentliga punkter är uppenbart oriktig eller bristfällig. Vite gäller endast försummelse av redovisningen helt och hållet eller sådana fel eller brister som är uppenbara och gäller redovisningen på väsentliga punkter. Detta har i revisionspraxis tolkats så att användningen av vite förutsätter att revisionsverket har entydiga bevis på att en rapporteringsskyldigs redovisning till väsentliga delar är uppenbart felaktig eller bristfällig eller att redovisningen har försumrats helt och hållet.

Det föreslogs att regleringen ska preciseras så att revisionsverket ska ha möjlighet att med vite förena också begäran om tilläggsuppgifter och begäran om utredning samt efterhandsredovisningar och tilläggsutredningar som gäller dem.

Revisionsverket har redan motsvarande möjlighet att förelägga vite i sina övriga gransknings- och tillsynsuppgifter.

I fråga om efterhandsredovisning för återbetalning av lån som tagits för kampanjen föreskrivs det inte i den nuvarande 11 a § i lagen om kandidaters valfinansiering om en likadan skyldighet att lämna tilläggsuppgifter och utredningar som i 8 § 3 mom. i den lagen. Eftersom begreppen redovisning och efterhandsredovisning har hållits åtskilda annanstans i lagen, kan enligt revisionsverket 8 § 3 mom. inte tillämpas på efterhandsredovisning. Enligt revisionsverket bör möjligheten att begära tilläggsuppgifter vara enhetlig i fråga om både redovisning och efterhandsredovisning.

Valarbetsgruppen understödde en justering av ordalydelsen i 11 a § i valfinansieringslagen så att skyldigheten att lämna tilläggsuppgifter och tilläggsutredningar till revisionsverket utvidgas till att gälla också efterhandsredovisningar så att revisionsverket har möjlighet att med vite förena efterhandsredovisningen och tilläggsutredningen om den.

4.1.6 Statens revisionsverks rätt att få uppgifter, handlingar, material och handräckning

I propositionen föreslås det att statens revisionsverk ska ges rätt att enligt valfinansieringslagen och partilagen av andra myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få uppgifter, handlingar, material och handräckning för att kunna sköta sina tillsynsuppgifter.

Revisionsverket behöver betydande hjälp av andra myndigheter för tillsynsuppgifterna enligt vallagen och partilagen, t.ex. de anmälningsskyldigas adresser från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, tillsynsobjektens stadgar och andra registeruppgifter från Patent- och registerstyrelsen, stämningmannatjänster från tingsrätterna och kopior av tidningar från Nationalbiblioteket. I lagen om statens revisionsverk (676/2000) ges revisionsverket mycket omfattande rättigheter att avgiftsfritt och utan dröjsmål få uppgifter och handräckning av andra myndigheter. Åtminstone en del av dessa rättigheter har dock formulerats så att de gäller situationer där myndigheten själv granskas av revisionsverket. De gäller således inte situationer där myndigheten själv inte granskas eller den aktuella myndighetsuppgiften sköts av en aktör utanför statsförvaltningen, såsom Nationalbiblioteket, som hör till Helsingfors universitet. Genom ändringen säkerställs det att den tillsynsuppgift som föreskrivs i partilagen och valfinansieringslagen inte blir beroende av ekonomiska resurser eller rättigheter.

Valarbetsgruppen föreslog att revisionsverket ska ges rätt att enligt valfinansieringslagen och partilagen av andra myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få uppgifter, handlingar, material och handräckning för att kunna sköta sina tillsynsuppgifter enligt valfinansieringslagen och partilagen.

4.1.7 Partilagens förteckning över sådant som inte anses vara bidrag

I propositionen föreslås det att det till förteckningen i partilagen över sådant som inte betraktas som bidrag fogas kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda, riksdagsledamotsavgifter och avgifter för ledamöter i Europaparlamentet. Till förteckningen fogas också prestationer som baserar sig på budgeten för Europeiska unionens institutioner och andra motsvarande internationella organisationer.

I revisionsverkets revisionspraxis har det konstaterats att flera partier har ett etablerat sätt att ur mötesarvodena för personer som valts till förtroendeuppdrag ta ut så kallade avgifter för förtroendevalda eller riksdagsledamotsavgifter. I ljuset av ordalydelsen i den gällande lagen och motiveringen till den är ställningen för avgifterna för förtroendevalda otydlig. Enligt revisionsverket kan de prestationer som hör till den sedvanliga organisationsverksamheten i paragrafens ordalydelse bra förstås så att de avser så allmänna och sedvanliga prestationer att de förekommer

i all organisationsverksamhet och inte enbart i partier och partiföreningar. Enligt detta resonemang är avgifter för förtroendevalda inte prestationer som hör till den sedvanliga organisationsverksamheten, utan snarare ett bidrag till partiet. Många partier har haft som praxis att på partilistorna även samla in en s.k. kandidatavgift av dem som är kandidater i valet. Avgiften täcker till en viss del partiets kampanjkostnader.

Riksdagens revisionsutskott har föreslagit att kandidatavgifterna inte ska anses vara bidrag till ett parti och att frågan ska lösas genom lagstiftning (ReUB 1/2018 rd (B 19/2017 rd och B 1/2018 rd)).

Även valarbetsgruppen slog fast att förteckningen bör preciseras på det sätt som riksdagens revisionsutskott föreslår så att kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda och riksdagsledamotsavgifter inte ska betraktas som bidrag till partiet.

Dessutom understödde valarbetsgruppen tanken att man till förteckningen i partilagen över sådant som inte betraktas som bidrag till partiet också skulle foga sedvanliga prestationer som grundar sig på EU-institutionernas och andra motsvarande internationella organisationers budget, såsom ersättningar för resekostnader. I revisionsverkets tillsynspraxis har det upprepade gånger upptäckts situationer där partimedlemmarna har besökt t.ex. EU-institutionerna eller Nordiska rådet och partiet har fått ersättningar för resekostnader i enlighet med dessa institutioners regler. Posterna uppfyller definitionen av bidrag till ett parti och i och med att de är utländska så är de förbjudna. De tidigare situationer som revisionsutskottet lyft fram har framför allt gällt understöd som beviljats på basis av kostnaderna som ersättning för utgifter. Enligt arbetsgruppen har avsikten med lagändringarna inte varit att utesluta sådana prestationer, utan de kan anses vara prestationer till verkligt värde som hör till sedvanlig organisationsverksamhet. Valarbetsgruppen ansåg att understöd som betalas ur statsbudgeten för mellanstatliga internationella organisationer och som gäller resekostnader och andra kostnader inte ska anses vara förbjudna bidrag.

4.1.8 Aktuell redovisning av lån som tagits upp

I propositionen föreslås det att även i fråga om lån som upptagits ska göras en aktuell redovisning till statens revisionsverk på samma sätt som det i enlighet med partilagens 8 c § görs en aktuell redovisning av erhållna bidrag. Genom denna ändring skapas också för lån en likadan transparens som det i fråga om bidrag finns i den gällande lagstiftningen.

Lånen skapar inom ramen för den gällande lagstiftningen en möjlighet att kringgå offentliggörandet av bidragsgivarens namn och andra begränsningar. Det har varit möjligt att med hjälp av lånen dölja betydande finansärer från offentligheten. När det gäller partilagen bör regleringen således också gälla sådan finansiering av permanent verksamhet med lån som sker utanför partiets kampanjperiod för ett val.

I valarbetsgruppens diskussioner lyftes skillnaden mellan ett marknadsbaserat lån och ett bidrag fram, och därför är det ändamålsenligt att vid lagberedningen utreda om långivarna och bidragsgivarna borde ha samma utgångsläge.

4.1.9 Möjlighet att överföra statsunderstöd

I propositionen föreslås det att en del av understödet till ett parti kan anvisas för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som uppfyller användningsändamålet för understödet.

Enligt statsrådets kanslis förslag till valarbetsgruppen ska det i 9 § 1 mom. i partilagen göras ett tillägg enligt vilket ett parti kan överföra en del av understödet för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet för understödet. Enligt den gällande lagen kan en del av understödet till ett parti anvisas för stödjande av någon annan förenings verksamhet.

Valarbetsgruppen behandlade en ändring av 9 § i partilagen så att där entydigt ska framgå om statsunderstödet kan överföras till ett aktiebolag eller en stiftelse. Enligt förslaget kan partiet överföra en del av understödet till att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet för understödet. Tillägget gör det uttryckligen möjligt för partierna att även i fortsättningen i enlighet med etablerad praxis överföra en del av det beviljade understödet till exempelvis ett aktiebolag som publicerar partiets tidning.

Ett partis möjlighet att överföra en del av sitt understöd till en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet gäller utöver föreningar även andra juridiska personer. Sammanslutningar är till exempel aktiebolag, föreningar och andelslag. Därtill kan partiet också överföra en del av understödet till en stiftelse.

Mängden sammanslutningar och stiftelser begränsas i bestämmelsen genom att det förutsätts att den sammanslutning eller stiftelse som en del av stödet anvisas för ska förverkliga användningsändamålet för understödet.

Det föreslås dessutom att 9 § 5 mom. i partilagen förtydligas med ett omnämnande av att statsunderstödslagen (688/2001) som allmän lag också tillämpas på anvisande och överföring av understöd som avses i partilagen. Det föreslagna tillägget till partilagen förtydligar den gällande bestämmelsen och dess syfte är inte att ändra det rådande rättsläget.

4.1.10 Behov av ändringar i fråga om bokslutshandlingar

I propositionen föreslås det att det till partilagen fogas bestämmelser om inlämnande av handlingar i anslutning till verksamhetsgranskningen samt en bestämmelse om att bokslutshandlingarna ska lämnas in även om partiet skulle ha varit infört i partiregistret endast en del av räkenskapsperioden.

I 9 d § i partilagen föreskrivs det om de handlingar i anslutning till bokslut och revisionsberättelse som ett parti, en förening som avses i understödsbeslutet och en sammanslutning eller stiftelse som anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in. I 1 mom. föreskrivs det om de handlingar som ett parti ska lämna in till revisionsverket och om de handlingar som en förening som avses i understödsbeslutet lämnar in till partiet.

I 2 mom. föreskrivs det om de handlingar som en sammanslutning eller stiftelse som anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in till revisionsverket. I förteckningarna över de handlingar som det har bestämts att alla ovan nämnda parter ska lämna in nämns revisionsberättelsen, men inte verksamhetsgranskningsberättelsen. Sedan de här paragraferna i partilagen stiftades har bl.a. föreningslagen och revisionslagen ändrats så att en del av sammanslutningarna kan ha en verksamhetsgranskare i stället för en revisor eller en verksamhetsgranskare i egenskap av andra granskare utöver en revisor.

I revisionsverkets revisionsverksamhet har det observerats att lagens bestämmelse om lämnande av bokslutshandlingar när partiet har varit infört i partiregistret endast en del av räkenskapsperioden inte är entydig.

Valarbetsgruppen understödde behovet att uppdatera partilagen på grund av ändringar i bokförings- och revisionslagstiftningen och föreslog att lagen förtydligas till den del den gäller skyldigheten för en förening som avförts ur partiregistret under räkenskapsperioden att lämna revisionsverket bokslutshandlingar.

4.2 Ändringar i vallagen

I propositionen föreslås det att den obligatoriska medlemsomröstning som hänför sig till partiernas kandidatuppställning vid riksdagsval slopas. Huvudregeln föreslås fortfarande vara medlemsomröstning, men partiet ska i sina stadgar kunna se till att det demokratiska inflytandet vid kandidatuppställningen tryggas även på andra sätt.

De nuvarande bestämmelserna i 112–118 § i vallagen är ett resultat av en historisk utveckling och de finns för att de demokratiska principerna ska iakttas vid kandidatuppställningen. Utgångspunkten enligt bestämmelserna är att partiet inom valkretsen för uppställande av kandidater ska förrätta en hemlig medlemsomröstning som baserar sig på lika rösträtt. Medlemsomröstningen är likväl inte obligatorisk, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen. Medlemsomröstningen ska förrättas i enlighet med partiets stadgar eller, om det inte finns sådana bestämmelser i partiets stadgar, med iakttagande av 114–118 § i vallagen.

Valarbetsgruppen hade till uppgift att utreda hur bestämmelserna om kandidatuppställning vid val kunde revideras för att på ett mångsidigare sätt än för närvarande möjliggöra olika demokratiska sätt att fatta beslut i enlighet med vad som närmare bestäms i partiets stadgar. I arbetsgruppens diskussion om en reform av praxis för kandidatuppställning lyftes framför allt fram behovet av att göra reglerna om medlemsomröstning flexibla och att ge partiernas stadgar större vikt är för närvarande vid uppställningen av kandidater för ett parti.

För en uppluckring av regleringen så att den blir mer representativ talar det faktum att motsvarande reglering som förutsätter medlemsomröstning inte finns i fråga om andra typer av val. Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i partilagen ska ett partis stadgar i varje fall säkerställa att demokratiska principer iakttas i föreningens beslutsfattande och verksamhet.

Majoriteten av valarbetsgruppen ansåg att medlemmarnas demokratiska inflytande på valet kan tryggas även om medlemsomröstning inte längre är obligatorisk. Avsikten är att medlemsomröstningen även i fortsättningen ska vara huvudregeln, och därför innehåller 113–118 § i vallagen bestämmelser om förfarandet vid medlemsomröstning. Bestämmelserna är inte tvingande, så det kan göras undantag från dem i partiets stadgar. Enligt förslaget ska justitieministeriet vid registreringen av partiet eller godkännandet av partiets stadgeändringar gå igenom att bestämmelserna om kandidatuppställningen tryggar demokratin i partiets beslutsfattande.

I 143 l § 3 mom. 2 punkten i vallagen föreslås en korrigerande ändring i form av en teknisk ändring av ett fel som av misstag inte rättats i den finska språkdräkten. Valförvaltningsnämnden ska lämna resultatet av valförvaltningsvalet till valförvaltningsfullmäktige (aluevaltuusto), inte till landskapsfullmäktige (maakuntavaltuusto), vilket den finska språkdräkten nu anger. I den svenska språkdräkten görs en liten språklig ändring.

4.3 Förslag som gäller lagen om medborgarinitiativ

I propositionen föreslås det att den nedre åldersgränsen för finska medborgare att underteckna det europeiska medborgarinitiativets stödförklaringar ska sänkas från nuvarande 18 år till 16 år för att öka de ungas politiska påverkningsmöjligheter. Europeiska kommissionen har ansett att

en lägre åldersgräns för medborgarinitiativ har en positiv inverkan på de ungas möjligheter att delta och på medvetenheten om Europeiska unionen. Kommissionen konstaterar att medborgarinitiativet är ett icke-bindande sätt att påverka, och att det kan ses som ett lämpligt sätt att delta också för unga som ännu inte är röstberättigade. Sänkningen av åldersgränsen i Finland för att understödja europeiska medborgarinitiativ stöder också målen i det nationella demokratiprogrammet 2025 om att stärka ungas samhällsliga delaktighet.

I diskussionerna i den parlamentariska valarbetsgruppen konstaterades det att intresset för samhällslig påverkan uppkommer redan innan personen har uppnått myndighetsåldern och att detta bör beaktas också i den representativa demokratin. Medborgarinitiativet ansågs vara en lyckad demokratisk innovation. Åldersgränserna behöver inte vara desamma i fråga om medborgarinitiativ och rösträtt. Initiativrätten ansågs bidra till intresset för politisk påverkan. Majoriteten av valarbetsgruppen understödde den nu föreslagna sänkningen av åldersgränsen.

4.4 De huvudsakliga konsekvenserna

4.4.1 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna har inte några självständiga ekonomiska konsekvenser.

4.4.2 Samhällsliga konsekvenser

De föreslagna ändringarna ökar transparensen i tillsynen över val- och partifinansieringen och stärker samtidigt statens revisionsverks rätt att övervaka kandidaternas redovisningar av valfinansieringen. Tillsynsuppgiften främjas också av rätten att för detta ändamål få uppgifter av tredje part. Reformerna är viktiga med tanke på öppenheten och ett demokratiskt samhälle.

Ändringen av vallagen möjliggör på ett mångsidigare sätt än för närvarande olika demokratiska sätt att vid kandidatnomineringen till ett val fatta beslut i enlighet med vad som närmare bestäms i partiets stadgar.

I och med ändringen av medborgarinitiativet förbättras de ungas möjligheter att delta och deras medvetenhet om Europeiska unionen.

5 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Val- och partifinansiering

Krav på obligatorisk användning av kampanjkonton finns redan i lagstiftningen i många länder. Så är fallet t.ex. i Frankrike, Spanien, Kanada och Chile. Enligt uppgifter som statens revisionsverk i augusti 2019 fick av institutet International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), hade Island av de nordiska länderna infört skyldigheten att använda och anteckna ett kampanjkonto, och av övriga EU-länder, utöver de som nämndes ovan, hade åtminstone Italien, Litauen och Slovenien infört skyldigheten.

Medborgarinitiativ

I Europeiska unionen finns för närvarande fyra medlemsländer vars nedre åldersgräns för ett europeiskt medborgarinitiativ är under 18 år. I Estland, Malta och Österrike är den nedre åldersgränsen 16, i Grekland 17. När det gäller Malta, Österrike och Grekland är det fråga om en

åldersgräns som fastställts i enlighet med artikel 2.1 första stycket i kapitel 1 i förordning 2019/788, eftersom länderna iakttar samma nedre åldersgräns även vid Europaparlamentsval.

Estland är tills vidare den enda av unionens medlemsstater som har fastställt en åldersgräns på 16 år för ett europeiskt medborgarinitiativ i enlighet med artikel 2.1 andra stycket i kapitel 1. Åldersgränsen baserar sig inte på åldersgränsen för rösträtt, eftersom åldersgränsen vid Europaparlamentsval är 18 år trots att åldersgränsen för rösträtt i det estniska kommunalvalet är 16 år. Bestämmelser om åldersgränsen för europeiska medborgarinitiativ finns i Estlands nationella lagstiftning i lagen om genomförande av förordning 2019/788. I motiveringen till utkastet till ovan nämnda lag (seletuskiri) nämns flera grunder för att sänka åldersgränsen för europeiska medborgarinitiativ till 16 år. Den nedre åldersgränsen för det estniska medborgarinitiativet (kollektivne pöerdumine) har sedan 2014 varit 16 år. Estlands regering och parlament har åtagit sig att bland annat genom medborgarinitiativ stödja deltagandet bland 16-åringar och bland unga som är äldre än 16 år. Medborgarinitiativen konstateras öka de ungas möjligheter att delta, vilket ökar deras aktiva medborgarskap.

6 Remissvar

I yttrandena ansågs propositionens syften och metoder för att förbättra och öka öppenheten och transparensen när det gäller val- och partifinansieringen allmänt taget vara bra och värda att understödja. Om ändringarna genomförs förtydligas kandidaternas och partiernas praktiska kampanj- och valarbete.

Statens revisionsverk konstaterade att utkastet innehåller många sådana tillägg till och preciseringar av valfinansieringslagen och partilagen som revisionsverket lyft fram i de årliga berättelserna till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen samt i de berättelser om tillsynen över valfinansieringen vid olika val som revisionsverket ger efter respektive val. Därtill har revisionsverket i ett senare skede lyft fram tilläggen och preciseringarna i bl.a. valarbetsgruppen. Allt som allt innebär de förslag som ingår i utkastet också i denna form en betydande förbättring i fråga om öppenheten inom valfinansieringen och partifinansieringen och i fråga om förutsättningarna för tillsynen över val- och partifinansieringen. Revisionsverket framförde dock i sitt yttrande också kritik mot tilläggen till förslaget ”enligt en motiverad bedömning av statens revisionsverk” och ”om en redan erhållen utredning inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser”. Preciseringarna har dock inte kunnat strykas ur förslaget, eftersom rätten att få uppgifter ska vara så exakt och noga avgränsad som möjligt. Dessutom ska det framgå vem som ska lämna uppgifter, vilka uppgifter som ska lämnas, i vilken situation och till vilken myndighet.

I yttrandena understöddes vanligen öppnandet av kampanjkonton. Kritik framfördes mot att öppna ett kampanjkonto i situationer där kontot öppnas av en stödgrupp som inte är en sammanslutning med rättsförmåga. I yttrandet från riksdagens justitieombudsmans kansli fästes uppmärksamhet vid definitionen av stödgrupp samt vid avsaknaden av en definition i lagen. Avsikten med denna lagändring är dock inte att börja öppna terminologin och avsikten är inte heller att i detta skede utfärda bestämmelser om själva stödgruppen. Begreppet stödgrupp togs i bruk i lagändringarna 2009–2010 och användningen av begreppet och begreppets betydelse kan anses ha etablerats.

Det ansågs vara bra att uppge de personer som beviljat lån för valkampanjen. Det föreslogs dessutom att också borgensarrangemang för lån ska uppges. I yttrandena understöddes statens revisionsverks rätt att få tilläggsuppgifter och utredningar som gäller efterhandsredovisningar samt rätt att få jämförelseuppgifter. Det fästes dock uppmärksamhet vid om eventuella personuppgifter ingår i jämförelseuppgifterna eller i uppgifter som en annan myndighet har lämnat, liksom även i tilläggsuppgifter och utredningar som gäller efterhandsredovisningar.

I vissa yttranden riktades kritik mot rätten för statens revisionsverk att få tilläggsuppgifter och utredningar som gäller efterhandsredovisningar och mot rätten att få uppgifter, handlingar och handräckning av andra myndigheter, med tanke på att uppgifterna kan innehålla personuppgifter. Även de jämförelseuppgifter som lämnas till statens revisionsverk kan innehålla personuppgifter. Paragraferna har i detta avseende preciserats efter remissvaren, och dessutom anses rätten för statens revisionsverk att få uppgifter viktig med tanke på ett demokratiskt samhälle.

Remissinstanserna förhöll sig positivt till att avskaffa obligatorisk medlemsomröstning. Det ansågs vara ett steg i rätt riktning att utvidga partiernas verksamhetsmöjligheter när det gäller kandidatuppställningen.

I yttrandena understöddes sänkningen av åldersgränsen för det europeiska medborgarinitiativet från 18 år till 16 år.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om kandidaters valfinansiering

2 §. Kandidaters valfinansiering. Till 3 mom. fogas en uttrycklig bestämmelse som fastställer fram till vilken tidpunkt den insamlade finansieringen retroaktivt kan anmälas som valfinansiering för tidigare val. Enligt bestämmelsen får valfinansiering samlas in till utgången av kampanjperioden, dvs. två veckor efter valdagen. Kampanjperioden är enligt 2 § 1 mom. i denna lag och 8 § 4 mom. i partilagen en tidsperiod som börjar sex månader före och slutar två veckor efter valdagen.

Finansiering som tas emot efter kampanjperioden kan användas som valfinansiering vid följande val som kandidaten deltar i, om finansieringen täcker de kostnader för kampanjen som kandidaten har haft under kampanjperioden för det valet. Om kandidaten emellertid inte längre ställer upp som kandidat vid följande val, men det har samlats in finansiering för kandidaten, ska beroende på situationen annan lagstiftning, t.ex. skattelagstiftningen och lagstiftningen om penninginsamlingar, tillämpas. I praktiken innebär detta att den finansiering som samlats in antingen blir kandidatens egendom eller stödgruppens egendom, om kandidaten har haft en stödgrupp som fortsätter som stödgrupp för någon annan kandidat.

4 a §. Kampanjkonto. Till lagen fogas en ny paragraf. I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval öppna ett särskilt konto för en valkampanj.

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval är en kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten samt vid presidentval det parti eller det valombud för en valmansförening som ställt upp kandidaten eller valombudets ersättare skyldig att öppna ett konto. Kontot ska öppnas senast när insamlingen av finansieringen inleds före valet och det får inte stängas förrän revisionsverkets tillsynsuppgift i fråga om valfinansieringen har avslutats för kandidatens del.

Enligt bestämmelsen föreligger dock inte någon skyldighet att öppna ett kampanjkonto, om inlåningsbanken vägrar att öppna ett konto. Banken har rätt att vägra öppna ett konto. En kandidat ska på begäran kunna visa statens revisionsverk inlåningsbankens vägran. I praktiken räcker det att ansökan om att öppna ett konto har lämnats in till en enda inlåningsbank. Avsikten är att ett eget, personligt konto inte ska användas som kampanjkonto. Principen är att det ska finnas ett konto för varje valkampanj.

Om en kandidat trots kravet inte öppnar ett kampanjkonto, föranleder detta trots den tillsyn som statens revisionsverk utövar inte någon sanktion mot kandidaten och det ger inte heller möjlighet till vite. Det är fråga om en styrande paragraf som har karaktären av en rekommendation, och om den inte följs leder det närmast till ett politiskt ansvar.

Ett absolut krav på att ett kampanjkonto ska öppnas vid alla val bidrar till att höja tröskeln för att ställa upp som kandidat. Tröskeln för att ställa upp i val bör dock hållas låg i synnerhet vid val på lokal nivå och därför ska skyldigheten att öppna ett kampanjkonto inte alls utsträckas till välfärdsområdesval och kommunalval.

När kampanjkontot öppnas är det skäl att också beakta skatteförvaltningens anvisningar. I praktiken, om en kandidat har öppnat ett konto som endast kandidaten har nyttjanderätt till, anses de medel som har förts in på kontot som inkomster eller gåvor till kandidaten och är i princip skattepliktiga i kandidaten egen beskattning. Däremot betraktas inkomster som en kandidats stödgrupp får i allmänhet som inkomster som ett allmännyttigt samfund fått, och då är de i de flesta fall skattefria inkomster eller skattefria gåvor. För att till exempel donationer ska kunna anses ha beviljats stödgruppen, bör därmed även andra än kandidaten själv ha rätt att använda kampanjkontot.

6 §. *Huvudsakligt innehåll i redovisningen av valfinansieringen.* Den gällande 6 § ska delas upp i två paragrafer, 6 och 6 a §. I 6 §, som föreslås bli ändrad, föreskrivs om vilka allmänna uppgifter som redovisningen om valfinansieringen (1, 5 och 6 mom. i den gällande paragrafen) ska innehålla. Bestämmelserna i 2, 3 och 4 mom. i den gällande paragrafen flyttas i delvis ändrad form till den nya 6 a §.

I 1 mom. 4 punkten ändras ordföljden och samtidigt stryks satskonstruktionen med ”inbegripet”.

I 1 mom. 5 punkten ändras ordet redovisningsskyldig till ordet kandidat. I 2 mom. ändras åter ordet kandidat till ordet redovisningsskyldig.

6 a §. *Särskilt innehåll i redovisningen av valfinansieringen.* Det föreslås att det till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om det särskilda innehållet i redovisningen av valfinansieringen. Paragrafen motsvarar till innehållet i huvudsak 6 § 2–4 mom.

I 1 mom. föreskrivs på samma sätt som i 6 § 2 mom. i den gällande lagen, dvs. hur varje enskilt stöd och dess givare ska redovisas separat, om bidragets värde är minst 800 euro vid kommunalval eller minst 1 500 euro vid andra val. I början av 1 mom. fogas orden redovisningen av valfinansieringen.

I 2 mom. föreskrivs på samma sätt som i 6 § 4 mom. i den gällande lagen att namnet på en enskild person inte får uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag som personen gett är mindre än det belopp som nämns i 1 mom.

I 3 mom. föreskrivs som ny sak att namnet på den som har gett en valkampanj ett lån på 1 500 euro (800 euro vid kommunalval) eller mer ska offentliggöras. Om långgivaren är ett kreditinstitut, räcker det med en upplysning om att det är fråga om ett lån som beviljats av kreditinstitutet, dvs. det behöver inte preciseras i redovisningen vilket kreditinstitut som har beviljat lånet. Kravet enligt de gällande bestämmelserna att anmäla en återbetalningsplan av ett lån kvarstår i momentet.

Nytt i 4 mom. är att valfinansiering som överskrider kostnaderna för valkampanjen också ska redovisas och dessutom ska det uppges om överskottet av valfinansieringen ska överföras till

kandidatens egna medel eller till medlen för kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten. När den överskjutande valfinansieringen överförs antingen till kandidatens egna medel eller till stödgruppens eller sammanslutningens medel ska också eventuella olika skattepåföljder och skatteförvaltningens anvisningar beaktas.

Med kreditinstitut avses här i enlighet med 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014) ett företag som har koncession för kreditinstitutsverksamhet enligt 4 kap. i den lagen. Ett kreditinstitut kan vara en inlåningsbank eller ett kreditföretag.

10 §. Statens revisionsverks tillsynsuppgifter. Genom ändringarna i paragrafen preciseras revisionsverkets tillsynsuppgifter så att skyldigheten att lämna tilläggsupplysningar och tilläggsutredningar till revisionsverket utvidgas till att gälla också efterhandsredovisningar.

I 2 mom. utvidgas revisionsverkets möjligheter att förelägga vite. I fortsättningen kan revisionsverket ålägga den rapporteringsskyldige eller den som är skyldig att lämna jämförelseuppgifter att efter uppmaning lämna uppgifter som kompletterar anmälan eller efterhandsredovisningar eller utredningar eller jämförelseuppgifter genom vite.

10 a §. Rätten för statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter. Till lagen fogas en ny paragraf enligt vilken revisionsverket ska ha rätt att få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att säkerställa att redovisningen är korrekt och tillräcklig, om den utredning som redan erhållits inte är tillräcklig för att utreda en misstänkt försummelse. De som är skyldiga att lämna jämförelseuppgifter är sådana fysiska personer och juridiska personer som har gett eller kunde ha gett bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för kandidatens bästa. Skyldigheten gäller också sådana fysiska personer och juridiska personer som har gett eller kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till kandidatens kampanj eller som har beviljat eller kunde ha beviljat kandidaten lån för kampanjen. Uppgifter och utredningar av detta slag kan t.ex. vara rapporter från ett förlag om till vilket pris valreklam har sålts.

Revisionsverket kan i sin egen granskningsverksamhet upptäcka ett behov av att få uppgifter eller utredningar för att säkerställa att redovisningen är tillräcklig. Revisionsverket kan dock också av en tredje part få veta att kandidaten t.ex. i form av betald reklam har fått bidrag av en aktör som inte framgår av redovisningen för valfinansieringen. Då har revisionsverket rätt att vid vite begära tilläggsuppgifter av såväl kandidaten själv som den som på basis av uppgiften har lämnat bidrag eller levererat tjänster eller produkter.

Jämförelseuppgifterna kan innehålla personuppgifter som gäller finansiärerna. Utgångspunkten är dock att de jämförelseuppgifter som lämnas till statens revisionsverk, t.ex. kontoutgifter, inte ska innehålla några särskilda personuppgifter, eftersom det inte är fråga om uppgifter som kan jämföras med ett kontoutdrag. Det kan vara fråga om någon annan utredning av en finansiär eller en eventuell finansiär om huruvida och i vilken utsträckning bidrag har beviljats. Däremot kan t.ex. ett enskilt mediebolag lämna en utredning på basis av sina egna faktureringsuppgifter.

Dessutom kan behandlingen av en finansiärs personuppgifter indirekt uttrycka den aktuella personens politiska åsikt. Bidrag till en kandidat i ett val ger dock i princip inte uttryck för finansiärens politiska övertygelse, men indirekt kan givandet av bidrag berätta något om stödgivarens politiska övertygelse. Behandling av dessa personuppgifter är tillåten med stöd av artikel 9.2 g i EU:s allmänna dataskyddsförordning (EU) 2016/679 och 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen som preciserar artikel 9.2 g. I övrigt är den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i enlighet med artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen en rättslig förpliktelse som åvilar

den personuppgiftsansvarige. Behandlingen har också ett sådant mål av allmänt intresse som förutsätts i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, nämligen att säkerställa att en effektiv tillsyn över valfinansieringen är möjlig och att förtroendet för politisk verksamhet på så sätt ökas. I enlighet med proportionalitetsprincipen har de eventuella personuppgifter som behandlas begränsats till vad som är nödvändigt för att säkerställa tillsynen i ett enskilt fall där den utredning som redan erhållits inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser. Dessutom kan lämnandet av jämförelseuppgifter anses stå i rätt proportion till det mål som eftersträvas, med beaktande av den nytta som uppnås. Statens revisionsverks rätt att få uppgifter kan anses viktig med tanke på ett demokratiskt samhälle.

Statens revisionsverk är personuppgiftsansvarig för uppgifter från tillsynen och iakttar lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och de sekretessgrunder som där ingår. Dessutom begränsas de uppgifter som lämnas ut av nödvändighetskriteriet, dvs. uppgifterna ska vara nödvändiga för de ändamål som avses i lagen.

10 b §. *Rätten för statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter.* Till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om att revisionsverket ska ha rätt att få uppgifter, handlingar, material och handräckning av andra myndigheter och av andra som sköter myndighetsuppgifter för att fullgöra tillsynsuppgifter enligt denna lag och partilagen.

Statens revisionsverk ska ha rätt att utan dröjsmål och avgiftsfritt få sådana uppgifter, handlingar och tjänster som behövs för att verket ska kunna fullgöra sina tillsynsuppgifter enligt dessa lagar. Genom ändringen säkerställs det att den tillsynsuppgift som föreskrivs i partilagen och valfinansieringslagen inte blir beroende av ekonomiska resurser eller rättigheter.

11 a §. *Efterhandsredovisning.* Till paragrafen fogas en skyldighet i anslutning till efterhandsredovisningen att lämna revisionsverket tilläggsuppgifter och utredningar som verket begär.

7.2 Partilagen

8 §. *Bidrag till partier och partiföreningar.* Förteckningen i 3 mom. preciseras så att som bidrag till ett parti eller en partiförening ska inte betraktas sådana kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda, riksdagsledamotsavgifter och avgifter för ledamöter i Europaparlamentet som betalas till partiet eller partiföreningen. Till förteckningen över sådant som inte betraktas som bidrag fogas också prestationer som beviljats av Europeiska unionens institutioner och motsvarande internationella organisationer och som baserar sig på institutionernas och organisationernas budgetar. Till dessa hör sedvanliga prestationer prissatta till verkligt värde, såsom ersättningar för resekostnader, som inte betalas till partiet som bidrag för en valkampanj. Internationella organisationer som motsvarar Europeiska unionen kan vara exempelvis organisationer som lyder under Förenta nationerna, och avsikten är inte att reglerna om förbjudet bidrag eller anmälningskyldighet ska kunna kringgå genom utbetalning av bidrag i en internationell organisations namn.

Flera partier har ett etablerat sätt att ur mötesarvodena för personer som valts till förtroendeuppdrag ta ut så kallade avgifter för förtroendevalda eller riksdagsledamotsavgifter. Avgifter för förtroendevalda hör inte tydligt till prestationer som ingår i sedvanlig organisationsverksamhet, och därför är det skäl att räkna dessa sedvanliga avgifter till sådana avgifter som inte enligt lagen kan betraktas som bidrag.

8 c §. *Aktuell redovisning av bidrag.* Paragrafens rubrik ändras, eftersom det tas in en separat 8 d § om redovisning av lån, vilket innebär att det i 8 c § föreskrivs om att det ska lämnas en aktuell redovisning av bidrag. I 1 mom. stryks parentesen med definitionen aktuell redovisning,

eftersom aktuell redovisning i fortsättningen kan avse både redovisning av bidrag och redovisning av lån.

8 d §. Aktuell redovisning av lån som tagits upp. Till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om lämnande av redovisning till statens revisionsverk av lån som ett parti, en partiförening eller en partinära sammanslutning har tagit upp. Lånen ska redovisas om lånebeloppet från en och samma långivare uppgår till minst 1 500 euro per kalenderår. I samband med redovisningen ska det också lämnas en plan över återbetalningen av lånen.

9 §. Statsunderstöd. Till 1 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att en del av understödet till ett parti kan anvisas för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som uppfyller användningsändamålet för understödet.

Syftet med tillägget är att skapa klarhet i nuläget. Tillägget gör det uttryckligen möjligt att partiet i enlighet med etablerad praxis ska kunna överföra en del av sitt understöd till exempelvis ett aktiebolag som publicerar partiets tidning. Den föreslagna ändringen omfattar på ett täckande sätt olika typer av juridiska personer. Med tanke på bl.a. 124 § i grundlagen är det dock viktigt att begränsa överföringarna till andra sammanslutningar och stiftelser som uppfyller ändamålet med understödet. Om partiet till exempel inrättar en ny stiftelse eller tidskrift, kan det även till dessa överföras understöd. Avsikten är inte att utvidga antalet bidragsmottagare, utan bidrag kan i fortsättningen beviljas likadana aktörer som hittills.

Det föreslås att 9 § 5 mom. i partilagen förtydligas med ett omnämnande av att statsunderstödslagen som allmän lag också tillämpas på anvisande och överföring av sådana understöd som avses i partilagen. Det föreslagna tillägget förtydligar gällande moment, och dess syfte är inte att ändra det rådande rättsläget.

9 a §. Bokföring. Till 9 § 1 mom. fogas en hänvisning till vad som i föreningslagen föreskrivs om bokslut och verksamhetsberättelse.

9 b §. Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen. Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. där det föreskrivs att ett parti och en förening som avses i understödsbeslutet separat också ska redovisa vilka lån som har tagits upp för att täcka kostnaderna för valkampanjen samt en plan för återbetalning av lånen.

Dessutom ska även långgivaren uppges, om lånet har beviljats av någon annan än ett kreditinstitut och om lånebeloppet är minst 1 500 euro.

9 d §. Inlämnande av bokslutshandlingar. Paragrafen föreslås ändras så att den beaktar ändringar i bokförings- och revisionslagstiftningen och möjligheten att de som är skyldiga att lämna in bokslutshandlingar utöver revisorer och bokslut kan ha verksamhetsgranskare och verksamhetsgranskningsberättelser. Eftersom det inte av partilagen följer någon skyldighet att utse en verksamhetsgranskare och alla rapporteringsskyldiga inte har någon verksamhetsgranskare, begränsas skyldigheten att lämna en verksamhetsgranskningsberättelse till att gälla de fall där en verksamhetsgranskare har utsetts och en verksamhetsgranskningsberättelse upprättats.

Dessutom föreskrivs det i paragrafen att skyldigheten att lämna in handlingar också ska gälla en sådan räkenskapsperiod under vilken föreningen har varit införd i partiregistret endast under en del av perioden. Eftersom en del på några månader inte kan lösas från bokslutet förutsätts det att bokslutshandlingarna också ska lämnas in för en sådan räkenskapsperiod under vilken partiet har registrerats i partiregistret eller avförts ur partiregistret.

9 e §. Tillsyn. Till 1 mom. fogas också ett omnämmande av att sådana andra sammanslutningar eller stiftelser som avses i 9 § 1 mom. i fortsättningen också ska vara föremål för den tillsyn över val- och partifinansieringen som utövas av revisionsverket. På detta sätt övervakas användningen av statsunderstödet.

9 f §. Rätten för statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter. Till lagen fogas en ny paragraf enligt vilken revisionsverket i enskilda fall ska ha rätt att få de uppgifter och utredningar som behövs för att säkerställa att de uppgifter som lämnas till revisionsverket är korrekta och tillräckliga, om den utredning som redan erhållits inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser. De aktörer som är skyldiga att lämna jämförelseuppgifter är sådana fysiska personer och juridiska personer som har gett eller kunde ha gett bidrag till partiet eller den förening som avses i understödsbeslutet. Skyldigheten gäller också sådana fysiska personer och juridiska personer som har gett eller kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till den kampanj som partiet eller den förening som avses i understödsbeslutet för, eller som har beviljat eller kunde ha beviljat lån för kampanjen till partiet eller den förening som avses i understödsbeslutet.

Sådan information och utredning kan t.ex. vara en rapport från mediebolaget om avgifter för ett enskilt partis marknadsförings- och medietjänst.

Jämförelseuppgifterna kan innehålla personuppgifter som gäller finansiärer. Till denna del hänvisas det till det som konstateras ovan i motiveringen till 10 a § i valfinansieringslagen.

9 g §. Rätten för statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter. Till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om att revisionsverket ska ha rätt att få uppgifter, handlingar, material och handräckning av andra myndigheter och av andra som sköter myndighetsuppgifter för att fullgöra tillsynsuppgifter enligt partilagen.

Statens revisionsverk ska ha rätt att utan dröjsmål och avgiftsfritt få sådana uppgifter, handlingar och tjänster som behövs för att verket ska kunna fullgöra sina tillsynsuppgifter enligt dessa lagar. Genom ändringen säkerställs det att den tillsynsuppgift som föreskrivs i partilagen och valfinansieringslagen inte blir beroende av ekonomiska resurser eller rättigheter.

Uppgifter och handräckning från andra myndigheter kan innehålla personuppgifter om finansiärerna. Till denna del hänvisas det till det som konstateras ovan i motiveringen till 10 a § i valfinansieringslagen.

9 h §. Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter. Paragrafen har samma innehåll som 9 f § i gällande lag. Till 1 mom. fogas dock ett tillägg om att det i registret över redovisning av partifinansiering också ska föras in uppgifter som ingår i de redovisningar som avses i 8 d §.

7.3 Vallagen

112 §. Medlemsomröstning. Paragrafen ändras så att medlemsomröstningen inte längre är obligatorisk. Avsikten är att medlemsomröstningen även i fortsättningen ska vara huvudregeln, och därför innehåller 113–118 § bestämmelser om förfarandet vid medlemsomröstning. Bestämmelserna är fortfarande inte tvingande, så det kan göras undantag från dem i partiets stadgar. Bestämmelserna ska dock trygga partimedlemmarnas demokratiska möjligheter att påverka kandidatnomineringen på andra sätt.

Genom ändringen görs bestämmelserna om medlemsomröstning flexibla och partiernas stadgar ges större vikt vid kandidatuppställningen. Justitieministeriet går vid granskningen av stadgarna igenom att partiernas beslutsfattande är demokratiskt, i samband med att partiet ska registreras i partiregistret eller när en stadgeändring ska godkännas.

143 I §. *Fastställande av valresultatet vid välfärdsområdesval.* I 3 mom. 2 punkten i den finska texten ska termen maakuntavaltuusto (landskapsfullmäktige) ändras till aluevaltuusto (välfärdsområdesfullmäktige). I den svenska språkdräkten görs en liten språklig ändring.

7.4 Lagen om medborgarinitiativ

10 §. *Myndighetsuppgifter som gäller det europeiska medborgarinitiativet.* I paragrafen görs ett tillägg enligt vilket den nedre åldersgränsen för undertecknande av en stödförklaring för ett europeiskt medborgarinitiativ är 16 år för finska medborgare. Samtidigt ändras paragrafens rubrik till Det europeiska medborgarinitiativet.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Förslagen som gäller val- och partifinansieringen samt vallagen bidrar till en mer öppen och transparent val- och partifinansiering och ett mer demokratiskt politiskt system och kan därmed inte anses strida mot grundlagen.

Statens revisionsverk ansvarar för granskningen av redovisningen av kandidatens valfinansiering och för tillsynen över anmälningsskyldigheten. Enligt 90 § 2 mom. i grundlagen finns för revisionen av statsfinanserna och iakttagandet av statsbudgeten i anknytning till riksdagen statens revisionsverk, som är oavhängigt. Revisionsverkets huvudsakliga uppgift är således att utföra revision av statsfinanserna. Närmare bestämmelser om revisionsverkets ställning och uppgifter utfärdas enligt 2 mom. genom lag. Även om tillsynen över redovisningen av valfinansiering inte kan anses vara revision av statsfinanserna och av iakttagandet av statsbudgeten strider uppgifterna dock inte mot de uppgifter som föreskrivs i 90 § 2 mom. i grundlagen. Uppgifterna för statens revisionsverk står i tätt samband med det demokratiska systemets funktion, som tryggas genom grundlagen. Uppgiftshelheten för statens revisionsverk främjar allmänt taget demokrati och förtroendet för demokratin.

Riksdagens grundlagsutskott har i ett utlåtande (GrUU 14/2018 rd) om lagstiftning som kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen sett det som motiverat att justera sin tidigare ståndpunkt till lagstiftningen om skyddet för personuppgifter på vissa punkter. Utskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade svarar bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån Europakonventionen. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom förordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter. Enligt grundlagsutskottet ska skyddet för personuppgifter härfter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen. (GrUU 14/2018 rd).

Grundlagsutskottet har dessutom särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 15/2018 rd). I sitt utlåtande (GrUU 48/2018 rd) har grundlagsutskottet påpekat att det i sin praxis har förutsatt att det i lagstiftningen ingår ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte. Av bestämmelsens ordalydelse ska också framgå mot vilket syfte nödvändighetskriteriet ska granskas.

I den föreslagna regleringen är bestämmelserna om behandling av personuppgifter i enlighet med proportionalitetsprincipen begränsade till vad som är nödvändigt för att säkerställa tillsynen, för att säkerställa riktigheten och tillräckligheten i redovisningen eller efterhandsredovisningen, när den utredning som redan erhållits inte har varit tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser. Begäran ska grunda sig på revisionsverkets motiverade bedömning av att bidrag har kunnat ges som stöd för valkampanjen eller att bidrag har getts som stöd för valkampanjen. I förhållande till tidigare situationer som grundlagsutskottet har behandlat är det dock inte i egentlig mening fråga om motsvarande uppgifter, eftersom här inte finns en skyldighet att lämna kontouppgifterna som sådana, utan endast vissa uppgifter. Det kan vara fråga om någon annan utredning av en finansiär eller en eventuell finansiär om huruvida och i vilken utsträckning bidrag har beviljats. Exempelvis ett enskilt mediebolag kan däremot lämna en utredning på basis av sina egna faktureringsuppgifter.

Statens revisionsverks begäran om uppgifter kan i enskilda fall indirekt gälla också personuppgifter som ingår i särskilda kategorier av personuppgifter, såsom uppgifter om en persons politiska åsikter. Personuppgifter om en finansiär kan indirekt ge uttryck för personens politiska åsikter. Bidrag till en kandidat i ett val ger dock i princip inte uttryck för finansiärens politiska åsikt, men indirekt kan givandet av bidrag berätta något om stödgivarens politiska övertygelse. Revisionsverket ska dock i egenskap av personuppgiftsansvarig minimera behandlingen av personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Behandlingen av särskilda kategorier av personuppgifter kan anses stå i rätt proportion till syftet med valfinansieringen när den utredning som redan erhållits inte har varit tillräcklig för att utreda den misstänkta försummelsen och det i ett enskilt fall är nödvändigt att få uppgifterna.

Statens revisionsverk vidtar lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades grundläggande fri- och rättigheter och intressen.

Även i fortsättningen ska statens revisionsverk lämna riksdagen de berättelser om sin verksamhet vid tillsynen över val- och partifinansieringen som avses i 10 § 3 mom. i valfinansieringslagen och 9 e § 4 mom. i partilagen.

Enligt 53 § 3 mom. i grundlagen har minst femtiotusen röstberättigade finska medborgare enligt vad som bestäms genom lag rätt att lägga fram initiativ för riksdagen om att en lag ska stiftas. I grundlagen föreskrivs endast om de allmänna grunderna för systemet med medborgarinitiativ. Bestämmelsen innehåller ett regleringsförbehåll som innebär att förfarandet i huvudsak ska beskrivas på nivån av vanlig lag. Grundlagen ställer således mjuka villkor för lagstiftningen om medborgarinitiativ (se GrUB 9/2010 rd, s. 9/II). Grundlagen innehåller inga bestämmelser om ett europeiskt medborgarinitiativ.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) 6 §, 10 § 1 och 2 mom. samt 11 a §.

sådana de lyder, 6 § i sin svenska språkdräkt i lagarna 684/2010 och 651/2021 och i sin finska språkdräkt i lagarna 1689/2015 och 651/2021, 10 § 1 mom. i lag 1689/2015, 10 § 2 mom. i lag 873/2020 samt 11 a § i lag 651/2021, och

fogas till 2 § ett nytt 3 mom. och till lagen nya 4 a, 6 a, 10 a och 10 b § som följer:

2 §

Kandidaters valfinansiering

Kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska före utgången av den kampanjperiod som avses i 1 mom. ha tagit emot eller på annat sätt fått förfogande över den finansiering som betraktas som valfinansiering för respektive val.

4 a§

Kampanjkonto

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval är en kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten samt vid presidentval det parti eller det valombud för en valmansförening som ställt upp kandidaten eller valombudets ersättare skyldig att för kandidatens kampanj öppna ett konto i en inlåningsbank som avses i 8 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och sköta penningrörelsen för kandidatens valkampanj via kontot i fråga (*kampanjkonto*).

Skyldighet att öppna ett kampanjkonto föreligger dock inte, om inlåningsbanken vägrar att öppna ett konto. En kandidat ska på begäran kunna visa inlåningsbankens vägran.

6 §

Huvudsakligt innehåll i redovisningen av valfinansieringen

En redovisning ska innehålla följande:

- 1) omnämnande av vilket val det är fråga om,
- 2) kandidatens namn, titel, yrke eller uppdrag, det parti som ställt upp kandidaten eller omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening och vid riksdagsval den valkrets, vid välfärdsområdesval det välfärdsområde och vid kommunalval den kommun som kandidaten varit uppställd i,
- 3) kostnaderna för valkampanjen totalt samt specificerade enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television, datanät och andra medier och för

utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader,

4) valfinansieringen totalt samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten har tagit upp, inbegripet utestående fakturor vid redovisningstidpunkten, och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten, grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare,

5) andra uppgifter om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen som kandidaten anser behövliga.

En redovisningsskyldig vars valfinansiering vid kommunalval är mindre än 800 euro behöver inte lämna de uppgifter som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten. Den redovisningsskyldige ska dock lämna en skriftlig försäkran om att valfinansieringen inte har överskridit den föreskrivna gränsen i detta moment.

En redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både välfärdsområdesval och kommunalval ska lämna en gemensam redovisning med uppgifter om valfinansieringen för bägge valen. I fråga om bidrag som ska redovisas separat i en sådan redovisning iakttas vad som i 6 a § 1 mom. föreskrivs om kommunalval.

6 a §

Särskilt innehåll i redovisningen av valfinansieringen

I redovisningen av valfinansieringen ska varje enskilt bidrag och dess givare redovisas separat, om bidragets värde är minst 800 euro vid kommunalval eller minst 1 500 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett enskilt bidrag som ska redovisas separat innehåller ett bidrag som uppgår till minst ovannämnda belopp och förmedlas från en tredje part, ska mottagaren även redovisa uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag personen gett är mindre än de belopp som nämns i 1 mom.

Även lån som tagits upp av kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten och planer för återbetalning av lånen ska redovisas separat. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 7 § i kreditinstitutslagen och lånebeloppet vid kommunalval är minst 800 euro och vid andra val minst 1 500 euro, ska också långgivaren uppges.

Om den valfinansiering som avses i 2 § 2 mom. överskrider kostnaderna för valkampanjen, ska även överskottet från valfinansieringen redovisas och dessutom ska det uppges om överskottet ska överföras till kandidatens egna medel eller till kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten.

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Statens revisionsverk ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs. I detta syfte ska revisionsverket

1) kontrollera om samtliga redovisningsskyldiga lämnat en redovisning eller efterhandsredovisning enligt denna lag,

2) utan dröjsmål offentliggöra samtliga redovisningar och efterhandsredovisningar som inkommit, och

3) sedan det granskat redovisningarna och efterhandsredovisningarna vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning eller efterhandsredovisning, komplettera sin redovisning eller efterhandsredovisning eller visa att redovisningen eller efterhandsredovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon redovisning eller efterhandsredovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen eller efterhandsredovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller efterhandsredovisning eller rätta till felet eller bristen. Om en redovisningsskyldig eller en person som avses i 10 a § och som är skyldig att lämna jämförelseuppgifter trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar jämförelseuppgifter eller sådana kompletterande uppgifter eller sådan kompletterande dokumentation till en redovisning eller efterhandsredovisning som avses i denna lag får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige och den person som är skyldig att lämna jämförelseuppgifter att lämna de kompletterande uppgifter eller den kompletterande dokumentation eller de jämförelseuppgifter som begärs. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i 15 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

10 a §

Rätten för Statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter

Sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av statens revisionsverk som stöd för valkampanjen kunde ha gett ett bidrag till kandidaten, kandidaten stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten samt sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till kandidatens kampanj, eller beviljat eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha beviljat kandidaten lån för kampanjen, är skyldiga att på begäran av revisionsverket trots sekretessbestämmelserna, om en redan erhållen dokumentation inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser, till revisionsverket lämna uppgifter och dokumentation som är nödvändiga för att i enskilda fall säkerställa redovisningens eller efterhandsredovisningens riktighet och tillräcklighet.

10 b §

Rätten för Statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter

Statens revisionsverk har rätt att utan dröjsmål av myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få handlingar, annat material, dokumentation och andra uppgifter som revisionsverket behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Myndigheterna och andra som sköter myndighetsuppgifter har inte rätt att kräva betalning av revisionsverket för kopior av handlingar eller utlämnande av handlingar i form av utskrifter eller med hjälp av teknisk anslutning eller annars i elektronisk form eller på något därmed jämförbart sätt.

Statens revisionsverk har rätt att avgiftsfritt av andra myndigheter få den handräckning som det behöver för utförande av sina uppgifter enligt denna lag.

11 a §

Efterhandsredovisning

Om en kandidat, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har tagit upp lån för att täcka kostnaderna för val-kampanjen vid riksdagsval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval, ska den redovisningsskyldige lämna uppgifter till statens revisionsverk om lånebeloppet och om bidrag till ett värde av minst 1 500 euro som erhållits i syfte att betala lånet (efterhands-redovisning) samt andra tilläggsuppgifter och annan dokumentation som statens revisionsverk begär. Redovisningen ska göras kalenderårsvis under lånetiden under den valperiod som redovisningsskyldigheten hänför sig till.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av partilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i partilagen (10/1969) 8 § 2 mom. 6 punkten, rubriken för 8 c § och 8 c § 1 mom., 9 § 1 och 5 mom., 9 a § 1 mom., 9 d § 1 och 2 mom., 9 e § 1 mom. och 9 f §, sådana de lyder, 8 § 2 mom. 6 punkten i lag 650/2021, rubriken för 8 c § samt 9 a § 1 mom. i lag 683/2010, 9 § 1 och 5 mom., 9 d § 1 och 2 mom. och 9 e § 1 mom. i lag 1688/2015 samt 9 f § i lagarna 683/2010 och 332/2020, och *fogas* till 8 § 2 mom., sådant det lyder i lag 650/2021, nya 7 och 8 punkter, till lagen en ny 8 d §, till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 683/2010 och 650/2021, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 och 5 mom. blir 5 och 6 mom., och till lagen nya 9 g och 9 h § som följer:

8 §

Bidrag till partier och partiföreningar

Som bidrag till partiet eller partiföreningen räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Som bidrag betraktas dock inte

- 6) statsunderstöd enligt 9 § eller annat motsvarande understöd som baserar sig på lag, statsbudgeten eller ett välfärdsområdes eller en kommuns budget,
- 7) sådana kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda och riksdagsledamotsavgifter och avgifter för ledamöter i Europaparlamentet som betalas till partiet eller partiföreningen,
- 8) prestationer som beviljats av Europeiska unionens institutioner och motsvarande internationella organisationer och som baserar sig på institutionernas och organisationernas budgetar.

8 c §

Aktuell redovisning av bidrag

En redovisning av det bidragsbelopp som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har fått och uppgift om givarens namn ska lämnas till statens revisionsverk, om värdet

av ett enskilt bidrag eller värdet av flera prestationer som en och samma givare har gett i bidrag är minst 1 500 euro per kalenderår. Redovisningen ska kompletteras alltid när värdet av ett bidrag från en och samma givare som har getts i form av nya prestationer efter det att redovisningen lämnats eller kompletterats överstiger det ovan nämnda beloppet. Bidraget ska redovisas till bruttobelopp. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska värderas och redovisas i pengar.

8 d §

Aktuell redovisning av lån som tagits upp

En redovisning av lån som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har tagit upp ska lämnas till statens revisionsverk, om lånebeloppet från en och samma långgivare uppgår till minst 1 500 euro per kalenderår. I samband med redovisningen ska det också lämnas en plan över återbetalningen av lånen. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och lånebeloppet uppgår till minst 1 500 euro ska också långgivaren uppges.

Partiet ska se till att redovisningen görs. Redovisningen görs elektroniskt senast den 15 dagen i den kalendermånad som följer efter den månad då lånet tagits emot.

Statens revisionsverk meddelar närmare föreskrifter om redovisningen.

9 §

Statsunderstöd

Inom ramen för statsbudgeten kan ett parti som är företrätt i riksdagen beviljas understöd för sin i stadgarna och i det allmänna programmet angivna offentliga verksamhet. Understödet ska fördelas mellan partierna i förhållande till det antal riksdagsmandat de fått vid senaste riksdagsval. En del av understödet till ett parti kan anvisas för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet för understödet.

På beviljande, utbetalning, användning, anvisande och överföring av samt tillsyn över understödet ska i övrigt utöver denna lag tillämpas vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001).

9 a §

Bokföring

På bokföringsskyldigheten, bokslutet och verksamhetsberättelsen för ett parti och för en förening som avses i understödsbeslutet tillämpas vad som föreskrivs i bokföringslagen och föreningslagen (503/1989). De ska i samband med bokslutet dessutom lägga fram en redovisning för användningen av det understöd som avses i 9 § samt uppgifterna i aktuella redovisningar liksom också en redovisning för kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.

9 b §

Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen

Lån som partiet och den förening som avses i understödsbeslutet har tagit upp för att täcka kostnaderna för valkampanjen och planer för återbetalning av lånen ska redovisas separat. Om långivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 7 § i kreditinstitutslagen och lånebeloppet är minst 1 500 euro, ska också långivaren uppges.

9 d §

Inlämnande av bokslutshandlingar

Ett parti ska till statens revisionsverk lämna in partiets och i understödsbeslutet avsedda föreningars revisionsberättelse eller verksamhetsgranskningsberättelse, verksamhetsberättelse, om en sådan har upprättats, och balansbok samt de redovisningar och uppgifter som anges i 9 a § 1 mom. Föreningar som avses i understödsbeslutet ska för ändamålet lämna in motsvarande handlingar och uppgifter till det berörda partiet. Handlingar och uppgifter som gäller partiet ska lämnas in inom tre månader från det att partiets bokslut har fastställts. Handlingar och uppgifter som gäller föreningar som avses i understödsbeslutet ska lämnas in inom en månad från det att föreningens bokslut har fastställts. Skyldigheten att lämna in handlingar gäller också en sådan räkenskapsperiod under vilken föreningen har varit införd i partiregistret under endast en del av perioden.

En sammanslutning eller stiftelse som anmälts vara en partinära sammanslutning ska inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts till statens revisionsverk lämna in sin revisionsberättelse, verksamhetsberättelse, om en sådan har upprättats, och en balansbok samt en specifikation enligt 9 a § 2 mom., ett utlåtande enligt 9 c § 3 mom. samt en verksamhetsgranskningsberättelse om en sådan har upprättats. En sammanslutning eller stiftelse vars fond har anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in motsvarande handlingar inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts. Skyldigheten att lämna in handlingar gäller också en sådan räkenskapsperiod under vilken sammanslutningen eller stiftelsen har varit en partinära sammanslutning under endast en del av perioden.

9 e §

Tillsyn

Statens revisionsverk ska övervaka användningen av det understöd som avses i 9 § samt att ett parti, partinära sammanslutningar och i understödsbeslutet avsedda föreningar och sådana andra sammanslutningar eller stiftelser som avses i 9 § (*tillsynsobjekt*) i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag.

9 f §

Rätten för Statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter

Sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av statens revisionsverk som stöd för valkampanjen kunde ha gett ett bidrag till ett parti och en

förening som avses i understödsbeslutet samt sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanj kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till den valkampanj som partiet eller den förening som avses i understödsbeslutet för, eller beviljat eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanj kunde ha beviljat partiet och den förening som avses i understödsbeslutet lån för kampanjen, är skyldiga att på begäran av statens revisionsverk trots sekretessbestämmelserna, om en redan erhållen utredning inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser, till revisionsverket vid behov lämna uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att i enskilda fall säkerställa riktigheten och tillräckligheten i tillsynsobjektets redovisning.

9 g §

Rätten för Statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter

Statens revisionsverk har rätt att utan dröjsmål av myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få handlingar, annat material, utredningar och andra uppgifter som det behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Myndigheterna och andra som sköter myndighetsuppgifter har inte rätt att kräva betalning av statens revisionsverk för kopior av handlingar eller utlämnande av handlingar i form av utskrifter eller med hjälp av teknisk anslutning eller annars i elektronisk form eller på något därmed jämförbart sätt.

Statens revisionsverk har rätt att avgiftsfritt av andra myndigheter få den handräckning som det behöver för utförande av sina uppgifter enligt denna lag.

9 h §

Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter

I registret över redovisning av partifinansiering ska de uppgifter registreras som ingår i redovisningar enligt 8 c och 8 d §, i specifikationer enligt 9 a § 2 mom. och 9 b § och i handlingar enligt 9 d § 1 mom. Statens revisionsverk är personuppgiftsansvarig för registret. Trots vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har var och en rätt att ur registret få kopior och uppgifter genom ett allmänt datanät.

Arkivlagen (831/1994) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet innehåller i övrigt bestämmelser om förvaring av de aktuella redovisningarna och förhandsredovisningarna och lagring av övriga uppgifter i redovisningsregistret samt om tillgången till handlingarna och uppgifterna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 112 och 143 1 § i vallagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vallagen (714/1998) 112 § och 143 1 § 3 mom. 2 punkten, av dem 143 1 § 3 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 649/2021, som följer:

112 §

Medlemsomröstning

För uppställandet av kandidater ska ett parti inom valkretsen förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad medlemsomröstning, i vilken de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer har rätt att delta, eller på något annat sätt med hjälp av partiets stadgar se till att det demokratiska inflytandet vid kandidatuppställningen kan utövas av de medlemmar som är bosatta i valkretsen.

En medlemsomröstning ordnas dock inte, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen.

143 1 §

Fastställande av valresultatet vid välfärdsområdesval

Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål så snart valresultatet fastställts

2) lämna välfärdsområdesfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och deras ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 10 § i lagen om medborgarinitiativ

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medborgarinitiativ (12/2012) 10 §, sådan den lyder i lag 1276/2019, som följer:

10 §

Det europeiska medborgarinitiativet

En stödförklaring för ett europeiskt medborgarinitiativ kan undertecknas av en finsk medborgare som fyllt 16 år.

I Finland är Transport- och kommunikationsverket den behöriga myndighet som avses i artikel 20.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 om det europeiska medborgarinitiativet.

I Finland är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata den behöriga myndighet som avses i artikel 20.2 i den i 2 mom. nämnda förordningen. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är inom sitt ansvarsområde den kontaktpunkt som avses i artikel 4.6 i den förordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 10 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

1.

Lag

om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) 6 §, 10 § 1 och 2 mom. samt 11 a §, sådana de lyder, 6 § i sin svenska språkdräkt i lagarna 684/2010 och 651/2021 och i sin finska språkdräkt i lagarna 1689/2015 och 651/2021, 10 § 1 mom. i lag 1689/2015, 10 § 2 mom. i lag 873/2020 samt 11 a § i lag 651/2021, och
fogas till 2 § ett nytt 3 mom. och till lagen nya 4 a, 6 a, 10 a och 10 b § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Kandidaters valfinansiering

Med *valfinansiering* avses i denna lag finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

En kandidats valfinansiering kan bestå av

- 1) kandidatens egna medel eller lån som han eller hon har tagit upp,
- 2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har fått,
- 3) annat bidrag.

(Ny)

Föreslagen lydelse

2 §

Kandidaters valfinansiering

Med *valfinansiering* avses i denna lag finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

En kandidats valfinansiering kan bestå av

- 1) kandidatens egna medel eller lån som han eller hon har tagit upp,
- 2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har fått,
- 3) annat bidrag.

Kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska före utgången av den kampanjperiod som avses i 1 mom. ha tagit emot eller på annat sätt fått förfogande över den finansiering som betraktas som valfinansiering för respektive val.

4 a §

Kampanjkonto

Gällande lydelse

6 §

Uppgifter som ska redovisas

En redovisning ska innehålla följande:

- 1) omnämnande av vilket val det är fråga om,
- 2) kandidatens namn, titel, yrke eller uppdrag, det parti som ställt upp kandidaten eller omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening och vid riksdagsval den valkrets, vid välfärdsområdesval det välfärdsområde och vid kommunalval den kommun som kandidaten varit uppställd i,
- 3) kostnaderna för valkampanjen totalt samt specificerade enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television, datanät och andra medier och för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader,
- 4) valfinansieringen totalt samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten har tagit upp, inbegripet utestående fakturor vid redovisningstidpunkten, och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten, grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare,

Föreslagen lydelse

*Vid riksdagsval och Europaparlamentsval är en kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten samt vid presidentval det parti eller det valombud för en valmansförening som ställt upp kandidaten eller valombudets ersättare skyldig att för kandidatens kampanj öppna ett konto i en inlåningsbank som avses i 8 § i kreditinstituts-lagen (610/2014) och sköta penningrörelsen för kandidatens valkampanj via kontot i fråga (**kampanjkonto**).*

Skyldighet att öppna ett kampanjkonto föreligger dock inte, om inlåningsbanken vägrar att öppna ett konto. En kandidat ska på begäran kunna visa inlåningsbankens vägran.

6 §

Huvudsakligt innehåll i redovisningen av valfinansieringen

En redovisning ska innehålla följande:

- 1) omnämnande av vilket val det är fråga om,
- 2) kandidatens namn, titel, yrke eller uppdrag, det parti som ställt upp kandidaten eller omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening och vid riksdagsval den valkrets, vid välfärdsområdesval det välfärdsområde och vid kommunalval den kommun som kandidaten varit uppställd i,
- 3) kostnaderna för valkampanjen totalt samt specificerade enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television, datanät och andra medier och för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader,
- 4) valfinansieringen totalt samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten har tagit upp, inbegripet utestående fakturor vid redovisningstidpunkten, och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten, grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare,

Gällande lydelse

5) andra uppgifter om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen som *den redovisningsskyldige* anser behövliga.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat, om bidragets värde är minst 800 euro vid kommunalval eller minst 1 500 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett enskilt bidrag som ska redovisas separat innehåller ett bidrag som uppgår till minst ovan nämnda belopp och förmedlas från en tredje part, ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Om kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har tagit upp lån för att täcka kostnaderna för valkampanjen, ska redovisningen innehålla en återbetalningsplan.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag personen gett är mindre än de belopp som nämns i 2 mom.

En kandidat vars valfinansiering vid kommunalval är mindre än 800 euro är *inte skyldig* att lämna de uppgifter som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten. *Kandidaten* ska dock lämna in en skriftlig försäkran om att valfinansieringen inte har överskridit den föreskrivna gränsen i detta moment.

En redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både välfärdsområdesval och kommunalval ska lämna en gemensam redovisning med uppgifter om valfinansieringen för bägge valen. I fråga om bidrag som ska redovisas separat i en sådan redovisning iakttas vad som i 2 mom. föreskrivs om kommunalval.

(Ny)

Föreslagen lydelse

5) andra uppgifter om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen som *kandidaten* anser behövliga.

En redovisningsskyldig vars valfinansiering vid kommunalval är mindre än 800 euro *behöver dock inte* lämna de uppgifter som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten. *Den redovisningsskyldige* ska dock lämna en skriftlig försäkran om att valfinansieringen inte har överskridit den föreskrivna gränsen i detta moment.

En redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både välfärdsområdesval och kommunalval ska lämna en gemensam redovisning med uppgifter om valfinansieringen för bägge valen. I fråga om bidrag som ska redovisas separat i en sådan redovisning iakttas vad som i 6 a § 1 mom. föreskrivs om kommunalval.

6 a §

Särskilt innehåll i redovisningen av valfinansieringen

I redovisningen av valfinansieringen ska varje enskilt bidrag och dess givare redovisas

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*separat, om bidragets värde är minst 800 euro vid kommunalval eller minst 1 500 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområde-
sval eller Europaparlamentsval. Om bidra-
get har getts genom köp av specificerade va-
ror eller tjänster eller på något annat motsva-
rande sätt mot vederlag, ska endast bidragets
nettovärde redovisas separat. Om ett enskilt
bidrag som ska redovisas separat innehåller
ett bidrag som uppgår till minst ovannämnda
belopp och förmedlas från en tredje part, ska
mottagaren även redovisa uppgifter om vem
som lämnat det förmedlade bidraget.*

*Namnet på en enskild person får inte uppges
utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet
av det bidrag personen gett är mindre än de
belopp som nämns i 1 mom.*

*Även lån som tagits upp av kandidaten, kan-
didatens stödgrupp eller någon annan sam-
manslutning som uteslutande arbetar för att
stödja kandidaten och planer för återbetal-
ning av lånen ska redovisas separat. Om lån-
givaren är någon annan än ett sådant kredit-
institut som avses i 7 § i kreditinstitutslagen
och lånebeloppet vid kommunalval är minst
800 euro och vid andra val minst 1 500 euro,
ska också långivaren uppges.*

*Om den valfinansiering som avses i 2 § 2
mom. överskrider kostnaderna för valkam-
panjen, ska även överskottet från valfinansie-
ringen redovisas och det ska uppges om över-
skottet ska överföras till kandidatens egna me-
del eller till kandidatens stödgrupp eller nå-
gon annan sammanslutning som uteslutande
arbetar för att stödja kandidaten.*

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Statens revisionsverk ska övervaka att skyl-
digheten att redovisa valfinansieringen full-
görs. I detta syfte ska revisionsverket

1) kontrollera om samtliga redovisnings-
skyldiga lämnat redovisning enligt denna lag,

2) utan dröjsmål offentliggöra samtliga re-
dovisningar som inkommit, och

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Statens revisionsverk ska övervaka att skyl-
digheten att redovisa valfinansieringen full-
görs. I detta syfte ska revisionsverket

1) kontrollera om samtliga redovisnings-
skyldiga lämnat en redovisning *eller efter-
handsredovisning* enligt denna lag,

2) utan dröjsmål offentliggöra samtliga re-
dovisningar *och efterhandsredovisningar* som
inkommit, och

Gällande lydelse

3) sedan det granskat redovisningarna vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i 15 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Föreslagen lydelse

3) sedan det granskat redovisningarna och efterhandsredovisningarna vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning eller efterhandsredovisning, komplettera sin redovisning eller efterhandsredovisning eller visa att redovisningen eller efterhandsredovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon redovisning eller efterhandsredovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen eller efterhandsredovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller efterhandsredovisning eller rätta till felet eller bristen. Om en redovisningsskyldig eller en person som avses i 10 a § och som är skyldig att lämna jämförelseuppgifter trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar jämförelseuppgifter eller sådana kompletterande uppgifter eller sådan kompletterande dokumentation till en redovisning eller efterhandsredovisning som avses i denna lag får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige och den person som är skyldig att lämna jämförelseuppgifter att lämna de kompletterande uppgifter eller den kompletterande dokumentation eller de jämförelseuppgifter som begärs. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i 15 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

(Ny)

10 a §

Rätten för Statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter

Sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av statens revisionsverk som stöd för valkampanjen kunde ha gett ett bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten samt sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till kandidatens kampanj, eller beviljat eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha beviljat kandidaten lån för kampanjen, är skyldiga att på begäran av revisionsverket trots sekretessbestämmelserna, om en redan erhållen dokumentation inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser, till revisionsverket lämna uppgifter och dokumentation som är nödvändiga för att i enskilda fall säkerställa redovisningens eller efterhandsredovisningens riktighet och tillräcklighet.

(Ny)

10 b §

Rätten för statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter

Statens revisionsverk har rätt att utan dröjsmål av myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få handlingar, annat material, dokumentation och andra uppgifter som revisionsverket behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Myndigheterna och andra som sköter myndighetsuppgifter har inte rätt att kräva betalning av revisionsverket för kopior av handlingar eller utlämnande av handlingar i form av utskrift eller med hjälp av teknisk anslutning eller annars i elektronisk form eller på något därmed jämförbart sätt.

Statens revisionsverk har rätt att avgiftsfritt av andra myndigheter få den handräckning som det behöver för utförande av sina uppgifter enligt denna lag.

11 a §

11 a §

Efterhandsredovisning

Efterhandsredovisning

Om en kandidat, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har tagit upp lån för att täcka kostnaderna för valkampanjen vid riksdagsval, välfärdsområdesval

Om en kandidat, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har tagit upp lån för att täcka kostnaderna för valkampanjen vid riksdagsval, välfärdsområdesval

Gällande lydelse

eller Europaparlamentsval, ska den redovisningsskyldige lämna uppgift till statens revisionsverk om lånebeloppet och om bidrag till ett värde av minst 1 500 euro som erhållits i syfte att betala lånet (*efterhandsredovisning*). Redovisningen ska göras kalenderårsvis under lånetiden under den valperiod som redovisningsskyldigheten hänför sig till.

Föreslagen lydelse

eller Europaparlamentsval, ska den redovisningsskyldige lämna uppgifter till statens revisionsverk om lånebeloppet och om bidrag till ett värde av minst 1 500 euro som erhållits i syfte att betala lånet (*efterhandsredovisning*) samt andra tilläggsuppgifter och annan dokumentation som statens revisionsverk begär. Redovisningen ska göras kalenderårsvis under lånetiden under den valperiod som redovisningsskyldigheten hänför sig till.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av partilagen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i partilagen (10/1969) 8 § 2 mom. 6 punkten, rubriken för 8 c § och 8 c § 1 mom., 9 § 1 och 5 mom., 9 a § 1 mom., 9 d § 1 och 2 mom., 9 e § 1 mom. och 9 f §,

sådana de lyder, 8 § 2 mom. 6 punkten i lag 650/2021, rubriken för 8 c § samt 9 a § 1 mom. i lag 683/2010, 9 § 1 och 5 mom., 9 d § 1 och 2 mom. och 9 e § 1 mom. i lag 1688/2015 samt 9 f § i lagarna 683/2010 och 332/2020, och

fogas till 8 § 2 mom., sådant det lyder i lag 650/2021, nya 7 och 8 punkter, till lagen en ny 8 d §, till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 683/2010 och 650/2021, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 och 5 mom. blir 5 och 6 mom., och till lagen nya 9 g och 9 h § som följer:

Gällande lydelse

8 §

Som bidrag till partiet eller partiföreningen räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Som bidrag betraktas dock inte

1) sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster,

2) enligt verkligt värde prissatta prestationer som hänför sig till den partinära sammanslutningens sedvanliga basverksamhet eller förmögenhetsförvaltning,

Föreslagen lydelse

8 §

Som bidrag till partiet eller partiföreningen räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Som bidrag betraktas dock inte

1) sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster,

2) enligt verkligt värde prissatta prestationer som hänför sig till den partinära sammanslutningens sedvanliga basverksamhet eller förmögenhetsförvaltning,

Gällande lydelse

3) prestationer som samma partis partinära sammanslutningar har fått av varandra,

4) inkomster från sådan affärsverksamhet av permanent natur som den partinära sammanslutningen bedriver på den allmänna marknaden och på marknadsvillkor,

5) inkomster från placeringsverksamhet som den partinära sammanslutningen bedriver,

6) *till den partinära sammanslutningen riktat* understöd som baserar sig på lag, statsbudgeten eller ett välfärdsområdes eller en kommuns budget.

8 c §

Aktuell redovisning

En redovisning av det bidragsbelopp som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har fått och uppgift om givarens namn ska lämnas till statens revisionsverk, om värdet av ett enskilt bidrag eller värdet av flera prestationer som en och samma givare har gett i bidrag är minst 1 500 euro per kalenderår (*aktuell redovisning*). Redovisningen ska kompletteras alltid när värdet av ett bidrag från en och samma givare som har getts i form av nya prestationer efter det att redovisningen lämnats eller kompletterats överstiger det ovan nämnda beloppet. Bidraget ska redovisas till bruttobelopp. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska värderas och redovisas i pengar.

(Ny)

Föreslagen lydelse

3) prestationer som samma partis partinära sammanslutningar har fått av varandra,

4) inkomster från sådan affärsverksamhet av permanent natur som den partinära sammanslutningen bedriver på den allmänna marknaden och på marknadsvillkor,

5) inkomster från placeringsverksamhet som den partinära sammanslutningen bedriver,

6) *statsunderstöd enligt 9 § eller annat motsvarande* understöd som baserar sig på lag, statsbudgeten eller ett välfärdsområdes eller en kommuns budget,

7) *sådana kandidatavgifter, avgifter för förtroendevalda och riksdagsledamotsavgifter och avgifter för ledamöter i Europaparlamentet som betalas till partiet eller partiföreningen,*

8) *prestationer som beviljats av Europeiska unionens institutioner och motsvarande internationella organisationer och som baserar sig på institutionernas och organisationernas budgetar.*

8 c §

Aktuell redovisning av bidrag

En redovisning av det bidragsbelopp som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har fått och uppgift om givarens namn ska lämnas till statens revisionsverk, om värdet av ett enskilt bidrag eller värdet av flera prestationer som en och samma givare har gett i bidrag är minst 1 500 euro per kalenderår. Redovisningen ska kompletteras alltid när värdet av ett bidrag från en och samma givare som har getts i form av nya prestationer efter det att redovisningen lämnats eller kompletterats överstiger det ovan nämnda beloppet. Bidraget ska redovisas till bruttobelopp. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska värderas och redovisas i pengar.

8 d §

Aktuell redovisning av lån som tagits upp

Gällande lydelse

9 §

Statsunderstöd

Inom ramen för statsbudgeten kan ett parti som är företrätt i riksdagen beviljas understöd för sin i stadgarna och i det allmänna programmet angivna offentliga verksamhet. Understödet ska fördelas mellan partierna i förhållande till det antal riksdagsmandat de fått vid senaste riksdagsval. En del av understödet till ett parti kan anvisas för *stödjande av någon annan förenings verksamhet*.

På beviljande, utbetalning, användning och tillsyn av understödet ska i övrigt utöver denna lag tillämpas vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001).

9 a §

Bokföring

I fråga om bokföringsskyldigheten, bokslutet och verksamhetsberättelsen för ett parti och för en förening som avses i understödsbeslutet gäller vad som föreskrivs i bokförings-

Föreslagen lydelse

En redovisning av lån som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har tagit upp ska lämnas till statens revisionsverk, om lånebeloppet från en och samma långgivare uppgår till minst 1 500 euro per kalenderår. I samband med redovisningen ska det också lämnas en plan över återbetalningen av lånen. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och lånebeloppet uppgår till minst 1 500 euro ska också långgivaren uppges.

Partiet ska se till att redovisningen görs. Redovisningen görs elektroniskt senast den 15 dagen i den kalendermånad som följer efter den månad då lånet tagits emot.

Statens revisionsverk meddelar närmare föreskrifter om redovisningen.

9 §

Statsunderstöd

Inom ramen för statsbudgeten kan ett parti som är företrätt i riksdagen beviljas understöd för sin i stadgarna och i det allmänna programmet angivna offentliga verksamhet. Understödet ska fördelas mellan partierna i förhållande till det antal riksdagsmandat de fått vid senaste riksdagsval. En del av understödet till ett parti kan anvisas för att *stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet för understödet*.

På beviljande, utbetalning, användning, anvisande och överföring av samt tillsyn över understödet ska i övrigt utöver denna lag tillämpas vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001).

9 a §

Bokföring

På bokföringsskyldigheten, bokslutet och verksamhetsberättelsen för ett parti och för en förening som avses i understödsbeslutet tillämpas vad som föreskrivs i bokföringslagen

Gällande lydelse

lagen. De ska i samband med bokslutet dessutom lägga fram redovisning för användningen av det understöd som avses i 9 § samt uppgifterna i aktuella redovisningar liksom också redovisning för kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen enligt vad som föreskrivs i 9 b §.

9 b §

Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen

Föreslagen lydelse

och föreningslagen (503/1989). De ska i samband med bokslutet dessutom lägga fram en redovisning för användningen av det understöd som avses i 9 § samt uppgifterna i aktuella redovisningar liksom också en redovisning för kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.

9 b §

Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen

Lån som partiet och den förening som avses i understödsbeslutet har tagit upp för att täcka kostnaderna för valkampanjen och planer för återbetalning av lånen ska redovisas separat. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 7 § i kreditinstitutionslagen och lånebeloppet är minst 1 500 euro, ska också långgivaren uppges.

9 d §

Inlämnande av bokslutshandlingar

Ett parti ska till statens revisionsverk lämna in partiets och i understödsbeslutet avsedda föreningars revisionsberättelse, verksamhetsberättelse och balansbok samt de redovisningar och uppgifter som anges i 9 a § 1 mom. Föreningar som avses i understödsbeslutet ska för ändamålet lämna in motsvarande handlingar och uppgifter till det berörda partiet. Handlingar och uppgifter som gäller partiet ska lämnas in inom tre månader från det att partiets bokslut har fastställts. Handlingar och uppgifter som gäller föreningar som avses i understödsbeslutet ska lämnas in inom en månad från det att föreningens bokslut har fastställts.

En sammanslutning eller stiftelse som anmäls vara en partinära sammanslutning ska

9 d §

Inlämnande av bokslutshandlingar

Ett parti ska till statens revisionsverk lämna in partiets och i understödsbeslutet avsedda föreningars revisionsberättelse *eller verksamhetsgranskningsberättelse, om en sådan har upprättats*, och balansbok samt de redovisningar och uppgifter som anges i 9 a § 1 mom. Föreningar som avses i understödsbeslutet ska för ändamålet lämna in motsvarande handlingar och uppgifter till det berörda partiet. Handlingar och uppgifter som gäller partiet ska lämnas in inom tre månader från det att partiets bokslut har fastställts. Handlingar och uppgifter som gäller föreningar som avses i understödsbeslutet ska lämnas in inom en månad från det att föreningens bokslut har fastställts. *Skyldigheten att lämna in handlingar gäller också en sådan räkenskapsperiod under vilken föreningen har varit införd i partiregistret under endast en del av perioden.*

Gällande lydelse

inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts till statens revisionsverk lämna in sin revisionsberättelse, verksamhetsberättelse och balansbok samt en specifikation som avses i 9 a § 2 mom. och ett utlåtande som avses i 9 c § 3 mom. En sammanslutning eller stiftelse vars fond har anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in motsvarande handlingar inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts.

Föreslagen lydelse

En sammanslutning eller stiftelse som anmälts vara en partinära sammanslutning ska inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts till statens revisionsverk lämna in sin revisionsberättelse, verksamhetsberättelse, om en sådan har upprättats, och en balansbok samt en specifikation enligt 9 a § 2 mom., ett utlåtande enligt 9 c § 3 mom. samt en verksamhetsgranskningsberättelse om en sådan har upprättats. En sammanslutning eller stiftelse vars fond har anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in motsvarande handlingar inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts. *Skyldigheten att lämna in handlingar gäller också en sådan räkenskapsperiod under vilken sammanslutningen eller stiftelsen har varit en partinära sammanslutning under endast en del av perioden.*

9 e §

Tillsyn

Statens revisionsverk ska övervaka användningen av det understöd som avses i 9 § samt att ett parti, partinära sammanslutningar och i understödsbeslutet avsedda föreningar (*tillsynsobjekt*) i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag.

9 e §

Tillsyn

Statens revisionsverk ska övervaka användningen av det understöd som avses i 9 § samt att ett parti, partinära sammanslutningar och i understödsbeslutet avsedda föreningar och sådana andra sammanslutningar eller stiftelser som avses i 9 § (*tillsynsobjekt*) i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag.

(Ny)

9 f §

Rätten för Statens revisionsverk att få jämförelseuppgifter

Sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

av statens revisionsverk som stöd för valkampanjen kunde ha gett ett bidrag till ett parti och en förening som avses i understödsbeslutet samt sådana fysiska och juridiska personer som har gett eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha gett pengar, saker, tjänster eller andra motsvarande prestationer till den valkampanj som partiet eller den förening som avses i understödsbeslutet för, eller beviljat eller enligt en motiverad bedömning av revisionsverket som stöd för valkampanjen kunde ha beviljat partiet och den förening som avses i understödsbeslutet lån för kampanjen, är skyldiga att på begäran av statens revisionsverk trots sekretessbestämmelserna, om en redan erhållen utredning inte är tillräcklig för att utreda misstänkta försummelser, till revisionsverket vid behov lämna uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att i enskilda fall säkerställa riktigheten och tillräckligheten i tillsynsobjektets redovisning.

(Ny)

9 g §

Rätten för Statens revisionsverk att få uppgifter och handräckning av andra myndigheter

Statens revisionsverk har rätt att utan dröjsmål av myndigheter och andra som sköter myndighetsuppgifter få handlingar, annat material, utredningar och andra uppgifter som det behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Myndigheterna och andra som sköter myndighetsuppgifter har inte rätt att kräva betalning av statens revisionsverk för kopior av handlingar eller utlämnande av handlingar i form av utskrifter eller med hjälp av teknisk anslutning eller annars i elektronisk form eller på något därmed jämförbart sätt.

Statens revisionsverk har rätt att avgiftsfritt av andra myndigheter få den handräckning som det behöver för utförande av sina uppgifter enligt denna lag.

9 h §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter

I registret över redovisning av partifinansiering ska de uppgifter registreras som ingår i redovisningar enligt 8 c och 8 d §, i specifikationer enligt 9 a § 2 mom. och 9 b § och i handlingar enligt 9 d § 1 mom. Statens revisionsverk är personuppgiftsansvarig för registret. Trots vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har var och en rätt att ur registret få kopior och uppgifter genom ett allmänt datanät.

Arkivlagen (831/1994) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet innehåller i övrigt bestämmelser om förvaring av de aktuella redovisningarna och förhandsredovisningarna och lagring av övriga uppgifter i redovisningsregistret samt om tillgången till handlingarna och uppgifterna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 112 och 143 1 § i vallagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i vallagen (714/1998) 112 § och 143 1 § 3 mom. 2 punkten, av dem 143 1 § 3 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 649/2021, som följer:

Gällande lydelse

112 §

Medlemsomröstning

För uppställandet av kandidater *skall* ett parti inom valkretsen förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad *medlemsomröstning*,

Föreslagen lydelse

112 §

Medlemsomröstning

För uppställandet av kandidater *ska* ett parti inom valkretsen förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad **medlemsomröstning**, i vilken

Gällande lydelse

i vilken de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer har rätt att delta.

Medlemsomröstning är likväl inte obligatorisk, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen.

143 1 §

Fastställande av valresultatet vid välfärdsområdesval

Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål så snart valresultatet fastställts

2) lämna välfärdsområdesfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och deras ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända,

Föreslagen lydelse

de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer har rätt att delta, *eller på något annat sätt med hjälp av partiets stadgar se till att det demokratiska inflytandet vid kandidatuppställningen kan utövas av de medlemmar som är bosatta i valkretsen.*

En medlemsomröstning ordnas dock inte, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen.

143 1 §

Fastställande av valresultatet vid välfärdsområdesval

Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål så snart valresultatet fastställts

2) lämna välfärdsområdesfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och *över* deras ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 10 § i lagen om medborgarinitiativ

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medborgarinitiativ (12/2012) 10 §, sådan den lyder i lag 1276/2019, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Myndighetsuppgifter som gäller det europeiska medborgarinitiativet

I Finland är Transport- och kommunikationsverket den behöriga myndighet som avses i artikel 20.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 om det europeiska medborgarinitiativet.

I Finland är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata den behöriga myndighet som avses i artikel 20.2 i den i 1 mom. nämnda förordningen. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är inom sitt ansvarsområde den kontaktpunkt som avses i artikel 4.6 i den förordningen.

Föreslagen lydelse

10 §

Det europeiska medborgarinitiativet

En stödförklaring för ett europeiskt medborgarinitiativ kan undertecknas av en finsk medborgare som fyllt 16 år.

I Finland är Transport- och kommunikationsverket den behöriga myndighet som avses i artikel 20.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 om det europeiska medborgarinitiativet.

I Finland är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata den behöriga myndighet som avses i artikel 20.2 i den i 2 mom. nämnda förordningen. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är inom sitt ansvarsområde den kontaktpunkt som avses i artikel 4.6 i den förordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .